پرۆژەی وەفا لە دەنگی یەکگرتوو رادیۆی هەولێر
بە هاوکاری لە گەڵ سایتی پێغەمبەر (ﷺ)

ژیاننامەی کچەکانی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم

منتدى إقرأ الثقافي

ئامادەکردنی

فرهاد گومەشینی

www.iqra.ahlamontada.com



لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنتَدى إقرَأ الثَقافِي)

براي دانلود كتابهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

بۆدابەزاندنی جۆرەها کتێب:سەردانی: (مُنتَدى إقرَأ الثَقافِي)

www. Iqra.ahlamontada.com

منتدى إقراء الثقافي

www.Iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى , عربي , فارسي)

پێشەکی

بسم الله الرحمن الرحيم ..

الحمدلله والصلاة والسلام على سيد الخلق محمد وعلى آله وصحبه ومن والاه.

کتێبی ئەوجارەمان تایبەتە بە باسکردنی خانەوادەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم). بەتایبەتی کچەکانی خۆشەویست (صلی الله علیه وسلم) جارانی تر بە پشتیوانی خودای گەورە دێنیە سەر ئەوانی تر لە ئەندامانی خانەوادەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم).

لەسەرەتا کێشەك باسی دەکەین، وەك پێشەکییەك بۆ ناو بابەتەکە کە مەبەستمان چیە، کێشەکە بخەینە بەر باس و لێکۆلینەوە، باسی ئەو خالە گرنگانەی کە پێویستە بیزانین، زۆربەمان گوێمان لە باسی ژیاننامەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بووە، زۆربەمان لە وتارەکانی رۆژانی هەینی یان لە بابەتی مامۆستایان گوێمان لە باس کردنی ژیاننامەی ئەم خانەوادە بەرێزە کراوە. بۆیە ئەوانەی کە زۆر دووبارە کرایتەوەو ئەوانەی کە زۆر قسەی لەسەر کرایە زۆر ناپرژێین سەر ئەو لایەنە کە مەبەستمانە باسی لێوە بکەین، دێینە سەر ئەو لایەنانەی کە کەمتر قسەی لەسەر کرایەو کەمتر بەر گوێمان کەوتووە، ئەویش باسکردنی ژیانی ناو خانەوادەی پێغەمبەرە (صلی الله علیه وسلم) هەر لەسەرەتای کە هاوسەری خۆی هەلبژارد کە خەدیجە (بوو رەزای خوای لێ بی) دواتر خێزانەکەی دیکەی دواتر مندالەکانی کچەکانی چۆنیەتی مامەلەکردنی خۆی (صلی الله علیه وسلم) لەگەل مندالەکانی.

دیاره قسەکردن لەسەر ئەو رۆژگارە کارێکی ئاسان نیه چونکه کۆمەڵە قسەیەك هەڵدەگری کۆمەڵە دەنگوباسێك هەڵدەگری. تا ئێستا زۆرجار زانایان خۆیان لەم باسە دەپارێزن. زۆریش لە زانایان نەهیان کردیه کە زۆر بە ووردی ئەو جانبە باس بکرێ بەتایبەت بنەماڵەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)، دیارە زاناکان لەوێ نەوعەن ما قسەیان لەسە رکردووە کە ئینسان زۆر نەچێتە ئەو جانبە وخۆی بەم لایەنە سەرقاڵ نەکات..!! بەلاّم دوورگرتن یان باس نەکردن شتێکە ناکرێ خۆ مرۆڤ بە تایبەتی موسڵمان شتی دەربارەی نەخوێنتەوەو دەربارەی زانستی پێ نەبی، لەبەر ئەوەی قورئان لەوسەردەمە دابەزیە، قورئان لەو کاتە هاتۆتە خوارەوە قورئان لەو سەردەمدا قسەی لەگەڵ خەڵك کردوە، ئەو کاتە نەوەیەك دروستبوو قورئانیان لەبەر کرد و، قورئانیان کردبووە کردەوەی خۆیان وەك یاسایەکی رۆژانە لە ژیانی رۆژانەی خۆیان کاریان بە قورئان کردووە. ئەو جیلە بوونە ئەو جیلە کە بەڕاستی قورئان رۆژانە لەگەڵ ئەوان تەعامولی موباشری هەبووە، ئەوان جیلێك بووینە کە بەیانیان لەخەو هەڵدەستانەوە چاوەڕێی وەحی نوێ بووینە، کاتی نیوەڕۆیان بەسەردا هاتیە بەهەمان شێوە هەروەها عەسرو مەغریب و عیشایان دائمەن لە ئامادەباشی دا بوونە، کە ئێستا خوای گەورە چیان پێ دەفەرمووێ خوای گەورە چیان پێ دەڵێ. ئێستا لەم قۆناغە خوای گەورە چۆن وتاریان لەگەڵدا دەکاتن، چۆن قسەیان لەگەڵ دەکا، بەرەو کام ئاقار بیاهانژواتن بەچ ئایەتێك تەوجیهیان دەکا..!! دەبینین ئەگەر سەیری قورئانی پیرۆز بکەین لەگەڵ ژیاننامەی پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) دەبینین بریتیە لەو شتەی کە خوای گەورە وەحی دەنێرتە خوارێ ناو ژیانی ئومەتەك کە ئینسانن کە هەڵە دەکەن کە دەژین کە

ئارەقە دەکەن کە برسیان دەبی کە تێنیان دەبێت، قورئان هاتتە خواروە قسە لەگەڵ ئەو خەڵکە دەکاتن، ئەو خەڵکەی لەو دەڤەرەی کە لێی دەژیا رۆژانە تەعامولی لەگەڵ قورئانی هەبوو راستەوخۆ، خانەوادەی پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم) نزیکترین کەس بوونە لەزاتی پێغەمبەر (صلى الله علية وسلم) نزیکترین کەس بوونە لە سەرچاوەی وەحی کە وەحی بەسەردا هاتیتە خوارێ لەو ژورە بوونە لەو ژوورەی عائیشە رەزای خوای لەسەربی کە قورئانی لێ هاتیتە خوارێ لە ژوری حەفسە هەروەها خێزانەکانی تری رەزای خوایان لەسەر بێت. دواتر پێغەمبەر (صلى الله علية وسلم) لەناو ژوورەکەی عائیشە نێژرایە، ئەو شتانە وامان لێ دەکا ئەگەر ئێمە نەپرژێنە سەریان زانیاریەکی باشمان نەبیتن کۆمەڵێك پرسیار لامان دروست دەبی دەتوانین بلێین وەلامی نیە، کۆمەڵێك پرسیار دێتە بەر گوێمان دەتوانین بلێین وەك هێلی سوور قسەی لەسەر نەکەین، باشە قورئانیش هاتیتە خوارێ کە من عەمەلی پێ بکەم و بیناسم و تەتبیقی کەم لە ژیانی خۆم، ئەی چۆن دەیکەم ئەگەر نەزانم چ هەیە، بۆیە زانینی ئێمە قسەکردنی ئێمە لەسەر ئەو ژینەگەو لەسەر ئەو جەوەی کە قورئانی لێ هاتۆتە خواروە و زاتی ئەو زاتە موبارەکەی پێغەمبەرە (صلى الله عليه وسلم) کە قورئان تایبەت لەبۆ ئەو هاتوە (صلى الله عليه وسلم) وەك پێغەمبەرێك وەك رەسولێك کە ئەو دوا پەیامەی گەیاندیە ئەوە جێگای قسەو باسە کە ئێمە دەبێ لێی بزانین، کە شتی دەربارەی بزانین، بۆیە نامیلکەیە چەند تێبینیەکی گرنگ هەیە باسی دەکەین، بە ئومێدی ئەوەی بتوانین لە ئایندەدا ولەبەرهەمی داهاتوماندا بە چڕو پڕتر بپرژێنە سەری. ئەوەی کە گرنگە لێرانە لەم سەرەتایە لامان وازح بی و روون و ئاشکرا بی دەبی بە جورئەتەوە بلێین:

١- خەتەك هەیە فەصلەك جیاوازیەك هەیە لەنێوان نیگا(وەحی) ومێژوو(تاریخ)، وەحی ئەو شتەیە کە لای خوا هاتۆتە خوارێ سبحانە وتعالی کە جێگای دەستکاری نیە کە ئەمرە کە فەرمانە لای خوا سبحانە وتعالی قسەی لەسەر کرایەو دابەزیوە و، مێژووش بریتیە لە کردەوەی ئەو صەحابانە ئەو ئینسانانە کە لەو سەردەمە ژیاوە وژیانیان بەسەر بردوە مێژوویان تۆمار کردوە، بۆیە دەبی زۆر بە دەقیقی تەعامول لەگەڵ ئەوە بکەین کە ئەوەی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) وەك قورئان گەیاندویەتی لەگەڵ ئەوی ودواتر کردەوەی صەحابەیە پاشتر روویداوە لە هەڵوێسێکی خێزانی پێغەمبەرە (صلی الله علیە وسلم) رابگرە تا هەر هەڵوێستێکی تری هەر مرۆڤێك، دەبی بزانین ئەوە هەڵوێستی مرۆڤە وای کردووە نەوەك وەحیە چونکە خێزانی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) مرۆڤە لەولا تر زاوایەکی پێغەمبەر(صلی الله علیە وسلم) هەروەها برازایەکی پێغەمبەر(صلی الله علیە وسلم) مامی و پوری هەرچی لەو بینەیەی هەیە ئەوانە هەموو مرۆڤن. هەر مامەی پێغەمبەرە (صلی الله علیە وسلم) ئینکاری خودا دەکا، ئینکاری دین دەکا، کەئەویش ئەبو لەهەبە، ئەبو تالب لەو لەحزەی کۆچی دوایی دەکات ئیمان بە پێغەمبەر ناهینی (صلی الله علیە وسلم) لەگەڵ ئەوەی دیفاعی لێ دەکاتن بەلآم دیفاعەکەی لەبابی خزمایەتی و مام و برازایەتی یە نەك بەرگری بێت لە زاتی وەحی، نەوەك بەرگری بێت لە پێغەمبەرایەتی، ئیمانەك بی بە وەحی کە بەسەری دا هاتیتە خوارێ، بۆیە ئەوانەی دەوری پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) مرۆڤن وەك هەر مرۆڤێکی تر کافری تێدا هەیە و، باوەرداریشی تێدایە، خزم وکەسی پێغەمبەریش (صلی الله علیە وسلم) هەروەك هەر مرۆڤێکی تر دەکرێ کافر بن ویان باوەردار.

٢- ئەلیرە هێلێکی ترمان بۆ دروست دەبێت یان بۆمان روون دەبێتەوە دەبێت، ئەویش: محمد (صلی الله علیه وسلم) بە وەحی بوێتە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)کەواتە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بەپێی ئەم وەحیە شت دابەش دەکاتن بەرامبەرە خۆی بەو وەحیە سەیری مامی دەکات، بەو وەحیە سەیری پوری دەکات، بەو وەحیە سەیری ماڵ و منداڵی خۆی دەکات، وەحی بۆی دیاری دەکاتن ئەوەیان مامتە دروستە مامتە، بەڵام ئەوەیان لەسەر میللەتی تو نیە، بۆیە پێی دەڵێتن مامە بەس ئیمانی بینە تا بتوانن رۆژی قیامەت لەسەر ئەو قسەی تو شەفاعەتت بۆ بکەم لەدواتر مامی ئیمان ناهێنی. پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کە مامی وەفات دەکا، خێزانی و مامی لە یەك ساڵ وەفات دەکەن بەو ساڵە دەڵێن عامی حوزن ساڵی خەمناکی و پەژارەیی یان ساڵی غەمگینی، دروستە هەردووکیان لە یەك ساڵ وەفات دەکەن و هەردووکیشیان بەرگریان لە پێغەمبەر دەکرد و، هەڵوێستی پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) بەرامبەر هەردووکیان وەك یەك بوو لە روویی خەمناکی ودڵ توندی بەڵام لە بۆ قیامەت هیچی پیێ ناکرێت و، ئەگەر بەرامبەر بانگەوازی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هەڵوێستی دژایەتی بوایە ئەوە وەك ئەبو لەهەب قسەی تری لەسەر دەکرا. ئەوەیە کە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) قورئان دەکاتە روئیاو دیدگای خۆی. دەبینین کاتێك ئیمامی عەباس ئەبو سوفیانی دەباتە سەر بەرزاییەك کاتیێ پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) داخلی مەککە دەبیت لە(فەتحی مەککە) دەفەرمووێ ئەوە عەشیرەتی فلانە، ئەوە قەبیلەی فلانە، ئەبوسوفیانیش دەڵیێ: باشە من و ئەوانە بۆ توشم بەوانە بووە ئەوانە لە کویێ ومن لە کویێ، ئاخیری قسەك بە عەباس دەڵێتن پێی دەڵیێ: یا أبا الفضل ما أعظم شأن ابن أخيك؟

دەڵێ (ئەبو لفەزل) بەراستی ئەورۆ برازایەکەت ناوو دەنگەکی زۆر گەورەی هەیە بووە پیاوەکی گەورە، عەبباسیش لە وەڵامدا بە ئەبوسوفیان دەڵێ: إنها النبوه، ئەوەیان کە تۆ باسی دەکەی کە شەئنی کوڕی برامە نەخێر ئەوە شەئنی کوڕی برای من نیە ئەوە شەئنی پێغەمبەرایەتیەکەیە نەوەك کوڕی برام، بۆیە ئەمە لە مێژوو لەناو کۆمەڵگای صەحابە لەناو ئەو موجتەمەعەی کە پێغەمبەر لێی ژیایە (علیه الصلاه والسلام) دوو شت هەبوو وەحی ئیش دەکاتن موجتەمەعەکی بەشەریش هەیە ئەو وەحیە وەردەگری تەلەققی دەکاتن هەندێکیان وەك خۆی تەعامولی لەگەڵ دەکەن وەك ئاستی وەحی تەعامولی لەگەڵ دەکەن وپێ بەرز بوونەوە لە ئاستی وەحی تەعامولی لەگەڵ دەکەن، لەوانە ئەبو بەکری صدیق (رەزای خوای لێ بی) و عوسمانی کوڕی عەفانە عومەری کوڕی خەتابە عەلی کوڕی ئەبو تالبە(رەزای خودایان لەسەر بێت) ئەو صەحابانەی کە لە (عشره مبشره بالجنه)یان پێ دەڵێن ئەوەیە کە پێیان دەڵێن (أصحاب الشجره) کە بەیعەی (ریزوان) ناسراوە، ئەوە هەموویان دێن پێ بەپێ لەگەڵ وەحی تەعامول دەکەن گوێیان راگرتیە بزانن ئەوە وەحی خوایە (سبحانه وتعالی) چییان پێ دەڵێتن بەرەو کام لا ئاراستەیان دەکاتن وتەعامولی لەگەڵ دەکەن، هەشە کەمتر تەعامولی لەگەڵ ئەو وەحیەی دەکرد کە خۆشی لەناو مەدینە دەژیا بەڵام کەمتر تەعامولی لەگەڵ دەکرد(مەبەستم لە تعامول ئاستی جێ بەجێ کردنی وەحیە لە سەر ئەرز) بۆنمونە لە قورئانی پیرۆز دەبینی خیتابەکان هەندێك هەیە (في قلوبهم مرض) یەعنی لەگەڵ پێغەمبەر دەژیا (علیه الصلاة والسلام) بەڵام کابرایەکە دڵەکەی دەردەدارە لەنەفسی کات تائیفەك هەنە لەناو مەدینەی دەژین ئەسڵەن موناڤیقن باوەڕ بە قورئان هەرناهێنن عەجیب لەوەدا هەیە هەمان

قورئانە لەسەر پێغەمبەر دادەبەزی (علیه الصلاة والسلام) هەمان نیگایە هەر جبریلە دەیهێنی (سەلامی خوای لەسەر بێت) پێغەمبەر زاتی خۆیتی (صلی الله علیه وسلم) رادەوەستی دەبینی لە پشتی دوو کەس نوێژ دەکاتن یەکێکیان بریتیە لە ئەبو بەکری صدیق یەکێکیان بریتیە لە عبدالله ی کوڕی ئوبەی کوڕی سەلول هەرەچی (ئەبو بەکرە) دێ لەگەڵ ئەو نوێژەو لەگەڵ ئەو وەحیەی کەلەسەر پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دێتەخوارێ تەفاعول دەکات ومەراتبی بەرز دەبێتەوە دەگاتە بەرزایەکانی ئاسمان، دەگاتە بەر ئاسمانەکان مەلائیکەتەکان فەخری پێوە دەکەن پێوە بەرز دەبیتەوە لەتەنیشتەوی کابرا (رأس النفاق)ە کوڕی سەلولی راوەستایە دەبینین ئەوجارە بە پێچەوانەی کار دەکاتن کە وەحی بۆ دێ چونکە تێی ناگا یان ناچتە ژێری یان دژایەتی ئەو وەحیە دەکا دەبینی لەتەنیشت ئەبوبەکرە بەلاّم لەبۆ (درك الأسفل) دەچتەخوارێ لەبەرئەوەی لە ئاستی وەحی تەعامول ناکات دەبینی بەو وەحیە گەورە نابی ئەسلەن زیاتر رۆدەچی بەرەو قولایی دۆزەخ و بەرەو جەهەننەم دەچیتن. ئەوە هەر هەمان وەحیە ئیش دەکاتن بەلاّم ئەوانەی کە ئیستیجابەی وەحیەکەی دەکەن وەك یەك نینە وەك ئەبوبەکری صدیق بن تەفاعولی زیاتری لەگەڵ دەکات و فاتیمە وخەدیجە عائیشە بنەماڵەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زیاتر یەك دەست لەگەڵ ئەو نیگایە هەڵدەستن ودەیکەنە کرداری رۆژانەی خۆیان ئەو صەحابانەی کە ناویان لە مێژوو تۆمارکرایە بە (کیباری صەحابە)، دەبینین ئەوانە تەفاعولی راستەوخۆ لەگەڵ قورئان دەکەن و یەعنی (سمعنا وئەتەعنا)ی بەکاردەینن لەگەڵی بەرز دەبنەوە، کەسانێك هەنە ئەو کەسانە دڵەکانیان لەکەدارە دڵەکانیان نەخۆشە دروست نینە بۆیە تەعامولیان لەگەڵ قورئان تەعامولەکە لەو ئاستەدا نیە کە

ئەدائی رسالەکی پێ بکرێتن واتە لەحالەك لە (دڵەر راوکی ودوودلّیدا دەژین)بۆیە دەبینی مەراتبی ئەوانەی کە قورئان خیتابیان لەگەڵ دەکا لەقورئانی یەك ئاست نینە، واتە ئەوانەی کە لە قەزیەی ئەبرار تەعامولیان لەگەڵ دەکرێ ئەوانەی کە موحسنینن تەعامولیان لەگەل ّدەکرێ ئەوانەی کە موئمینن تەعامولیان لەگەڵ دەکرێ ئەوانەی کە ئینسانن خیتابی خاصیان هەیە (یا أیها الانسان) ئەوجا (یا أیها الناس) کە خیتابەکە عامترە ئێنجا (یا أیها الذین آمنوا) دواتر دەبینی خوای گەورە خیتاب لەگەڵ (یا أیها الذین کفروا) لەگەڵ کافرون قسە دەکاتن لەولاتر لەگەڵ مونافیقین خیتاب دەکاتن ئەو خیتابەی دێتە خوارێ ئەوانەی کە تەفاعولی لەگەڵ دەکەن ئەوانە جیلی صەحابەی واتە (رەعیلی یەکەمن) تەعامولی لەگەڵ دەکەن لەگەڵ بوونی رەعیلی یەکەم کە ئەوەندە گەورەوبەرێزن) کەوات گوتاری قورئانی کۆمەلگەی پێغەمبەر دەکات بەچەند بەش ئەوەش دیلالەی شارەزایی خودایە بە ناخ وحەقیقەتی مرۆڤەکان، دەبینی لەتەك بڕواداران کەسانێك هەن بەپێچەوانەوە هەر لەژێر باری مەفاهیمی نەفامی ئەو کاتەی کە (بەسەردەمی جاهلی) دەناسرێت کە کلتورێکی تایبەتی هەبووە کە کۆمەڵێك چەمکی تایبەتی خۆی هەبووە گوزەر دەکەن، دەبینی هەندێك لە موسڵمانەکانیش کە لەگەڵ پێغەمبەر دەژیان (صلی الله علیه وسلم) نەیانتوانیە وەك پێویست لەژێر ئەو بارە قورسەی جاهیلیەت دەربچن،کۆمەڵێك چەمك و مەفاهیمی جاهیلی هەیە لەناو کیانیاندا مایە، چونکە ئەوانەی قورئانیان بەسەردا دادەبەزێت مرۆڤن وخودای گەورە سەر پشکی کردون لەوەی بەهەشت هەڵدەبژێرن یاخود جەهەنم. وەحی تەعامولی موباشر دەکاتن لە گەڵ مرۆڤ دەیەوێ بسەلمێنی ئەوەی کە دەبەزیوە بۆ مرۆڤ هاتوە و مرۆڤ خۆی سنگی مەحەکە

له وەرگرتنی یان ڕەت کردنەوەی. هەموو قورئانیش سەیری تاقەی بەشەری کردوە شتێك لە ئەمر نەهاتوتە خواری کە مرۆڤ بۆی نەکرێت.

بۆیە لەسەردەمی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) وەحی هەیە لەگەڵ عەمەلەکی تاریخی بەشەری کە تۆمار دەکرێن ئەو عەمەلە بەشەریە موناففی تێدا هەیە موئمینی تێدا هەیە جیلەکی تێدا هەیە لە قورئان دەگاتن بۆیە دوو شت هەیە لەم سەردەمە یەکەم دابەزینی قورئانی پیرۆز دووەم تۆمارکدنی مێژوو لەلایەن مرۆڤەکان هەر لە تەقواو دینداری تا کورفرو نیفاق هەمووش سەرپشکن، وکەسیش معصوم نیە جگە لە معصوم نەبێت. بۆیە ئەوەی لە مێژوو ئیسلامی رووی داوە هەمووی دینداری نیە چونکە بەشێکی کرداری مرۆڤە بۆیە ئەوەی لە قورئان هاتوە یان فەردمووودەی راستی پێغەمبەرە(صلی الله علیه وسلم) بەهیچ شێوەیەك لە شێوەکان، بۆیە دەبی تەعامولی ئێمە لەگەڵ وەحی بی نەك لەگەڵ فەرهەنگ وکلتوری مرۆڤەکان،

باسمان کرد کە جیاوازی هەیە لەنێوان ئەوەی کە قورئان کە وەحیە لەگەڵ ئەوەی کە رووداوی مێژوویە روودەداتن، لەولاوە وامان دانا گوتمان کەجیاوازیەك هەیە وەباسمان کرد، حالەی تەبیعی دێتە پێش ئەویش بریتیە لەوەی کە جیاوازیەك هەیە لەنێوان پرەنسیپەکانو ومیکانیزمی رەفتار لەگەڵ ئەو پرەنسیپانە، مەبادیئ پێویستی بە میکانیزم هەیە بۆ جیَ بەجیَ کردنی. وەك زانراوە ئیجتیهاد دەکریَ لەو جێیەی کە دەقی تێدا نیە ئیجتیهاد دەکریَ لەمەسائلی نویَ هەر لە سیستمی کۆمەلایەتی رابگرە تا بوارەکانی تر پێویستی بە فەتوای نویَ هەیە، دەکریَ ئەو هۆکارانەو ئەو کەرەستانەی کە رۆژێك لە رۆژان بەکار هاتوە ئەمرۆ بەکار نێت، بۆیە نابیَ بەهەمان دامەزراوە بەهەمان سیستەمی کۆن کار

بکرێت، بۆیە ناسینی دیراسەی تاریخی ئیسلامی یان فیقهی ئیسلامی دەبێ زۆر دەقیق تەماشای بکەین لەهەر سەردەمێك بێت. سەردەمی دەولەی ئومەوی سەردەمی پاشتر، لەسەردەمی سەدەی یەکەمی کۆچی سەدەی دووەمی کۆچی سەدەی سێیەمی کۆچی تا دەگەیە سەدەی شەشەمی کۆچی، لەسەردەمی ئەو موجتەهیدانە (رەحمەتی خوایان لێبێ) ئیمام مالکە ئیمامی شافعیە ئیمامی ئەحمەدە، دەبینی ئەگەر سەیریان بکەین کەرستەی ئیجتهیادیان فەرقی هەبووە لەگەڵ یەکتر لەکەرەستەکان، بۆیە مەدرەسەی ئەهلی (حەدیس) هەیە مەدرەسەی ئەهلی (رەئی) هەیە، کەواتە لەکەرەستەی سیستەمی کۆمەلایەتی رابگرە تا دەگەیە سیستەمی سیاسی سیستەمی ئابووری پێویستی بەدەستکاری هەیە بۆیە ناکرێ بەو چاوەی سەیری مەبدەئ دەکرێ بە هەمان شێوە سەیری کەرستە بکرێت. خاڵەکی دیکە هەیە کەدەبێتە خاڵی سێیەم

٣- ئەویش: ئەوەمان بۆ دەردەکەوی کە مرۆڤ وەك خۆی پیرۆز نیە بەڵکو بەرێزە هەرووەك کەرستەکان پیرۆز نەبون تەنیا پرنسیپەکان نەبێت مرۆڤەکانیش بە هەمان شێوە، ئەوەی کە قورئان هێناویەتی وەك پرەنسیپەکان ئەوەیان موقەددەس وپیرۆزن بەلام ئینسانەکان موقەددەس نین بەڵکو بەرێزن، کەواتە لێرە دیسان فەسلێك دروست دەبێ جیاوازیەك دەبێ لامان روون بێت، ئەم قاعیدەش هەموو کەس دەگرێتەوە تا ناو عائیلەی پێغەمبەریش(صلی الله علیە وسلم)، لە خەدیجەی را بگرە تا کۆتایی، خەدیجە موقەددەس نیە بەلام خەدیجە خێزانێکی پێغەمبەرە (صلی الله علیە وسلم) ، بۆیە وەکمرۆڤ بەرێزە بەلام نە پیرۆزە، ئێمە دەبێ ئەوەمان لاروون وئاشکرا بێت کە باسی خەدیجەیە (رەزای خوای لێبێ) وەك مرۆڤێکی بەرێزی باوەڕدار، هەروەها باسی زەینەب و

روقەیەیەو ئوم کەلسوم و فاتیمەیە وعائیشە (رەزاو رەحمەتی خوایان لێبی) ئەوانە بریتینە لە کۆمەڵە مرۆڤێکی بەرێزن کە خوای گەورە هیدایەتی داینە، بەقورئان بەرێز بووینە بەڵام پیرۆز نەبووینەو پیرۆزیش نابن. کاتێ ئێمە باسی ئەو خانەوادا بەرێزە دەکەین دەبی ئەوەمان لەبیر نەچێت کاتێ دەچینە ناو ماڵی پێغەمبەری (صلی الله علیە وسلم) کە پاشان باسی دەکەین، دەبی بزانین پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) سێزدە ساڵان لە مەککەی ماوە سێزدە ساڵان وەحی بۆ هاتۆتە خوارێ ئەو سێزدە ساڵەی کە دەبێتە پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) فاتیمەی هەیە کە چوارەمین کچیەتی کە تەمەنی پێنج شەش ساڵە، کەواتە لەناو ماڵی پێغەمبەر(صلی الله علیە وسلم)بزاڤێکی مرۆڤی هەیە وەك هەر ماڵەك، کچە گەورەکەی عازەبە بەتەعبیری خۆمان کە دەڵێین کچە گەورەکەی عازەبە، دواتر کچە گەورەکەی بەمێرد دەدا زەینەب چووە رێی خۆی دوایی (ئوم کەلسوم) دواتر (روقەیە)، دواتر فاتیمە کچەکەی تر (رەزای خوایان لێبی) .

حەزدەکەم کاتێك باسی خانەوادەی پێغەمبەر دەکەین لامان روون بی کە ئەوە عائیلەیە عائیلەی موحەممەدە (صلی الله علیە وسلم) لە نێو ئەم ماڵە لەژوورەکان کچ بەمێرددان هەیە زاوا دێتە ماڵیان مێوانداری هەیە، ئەوە نەبی کەوا ئێمە بەکورتی لەکۆڵە خۆی کەینەوە، ئاخر ئەو شتە وانیە دەبی ئەو سێزدە ساڵە ئەتو لەپێشت وازح بی کە پێغەمبەر(صلی الله علیە وسلم)، سێزدە ساڵ هەر ساڵەك ١٢ مانك هەر مانگەك ٣٠ رۆژ هەر رۆژەك ٢٤ سەعات، پێغەمبەر(صلی الله علیە وسلم) لەناو ماڵی خۆی سوورِایەتەوە لەناو ژوورەکان خێزانی هەبووە فشاری قورەیشی لەسەربووە فشاری فەقیری لەسەربووە فشاری کچ بەمێرددانی لەسەر بووە، کچ دەچێتە رێی خۆی پێویستی بەمەسرەفە، ئەوە

ئامۆزای هاتیه داخوازی کچت دەکاتن، ئەوە جیرانی هەبووە (صلی الله علیه وسلم)، ڕێگایەك هەبووە کە پێغەمبەر(صلی الله علیـه وسلم)کە هاتووچی کردیە ئەگەر جەنابتان بێتە بەر چاوتان سەیری بکەن دەبینین پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) چەند جار لەدەرکەی ماڵی خۆی چوویتە دەرێ، هاتۆتە ژووریێ، چەند جار فاتیمە بەپیلی وەچووە کە بابی هاتۆتەوە خۆی بەباوەشی بابی دادایە، چەند جار ئەو کچە جاحێلانە بەخێرهاتنەوەی باوکیان کردوە، چەندجار کچی جاحێل بەبێ برا لە ماڵەوە دانیشتون، ئێمە لە کۆمەڵگەیەك دەژین دەزانین کاتێك ئەگەر پێنج شەش کچ هەبن بێ برا بن، چەند هەست بەبێ نازی دەکەن، ئەو چوار کچەی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) (ڕەزای خوایان لەسەر بی) دەبینی باب دێتەوە ماڵێ دەبی چەند بەپەرۆشەوە چاوەڕێی باوکیان بکەن، لەکاتێك برایان نیە لەگەڵیان لەماڵێ بی بحافلێن و ئاوەدانیان بۆ دروستکاتن، دێتە ژۆرێ پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) باوکە، ئەو باوکەیە دێتە ژۆرێ دەبێ ئەو کچە عازەبانە چەند دڵخۆش بن بەو زاتە موبارەکەی دێتە ژۆرێ (صلی الله علیه وسلم)، دەبێ چەند دڵخۆش بن کاتێ خزمێکیان دێتن، یەعنی بەڕاستی ناو خانەوادەی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) عائیلەیە وەك هەر عائیلەکی دیکە.

ب پێغومبەر (صلی الله علیه وسلم) کاتێك بو بە پێغەمبەر هەر چوار کچی هەبوە وسێیانی مارەبڕن، کەواتە بوویتە سێزدە یواتە ژیان بەکامل واتە خواردنی ژەم هەبووە هەر ڕۆژی سێ ژەم خواردن دەخورا، شتی دیکە مەتڵەبە لەو عائیلەی حەرەکە بکرێتن لەو ماڵەی، یەعنی چی یەعنی ئێمە دەبی ئا ئەو کەسانەی ئەو ئیشەیان کردیە ئەو کەسانەی کە قورئانیان بەسەر ماڵانیان نازل بووە ئەو جێ و دۆشەکەی کە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)وەحی بەسەردا

هاتۆته خواریٚ، ئەو خێزانەی کە لەلای پێغەمبەرە (صلی الله علیه وسلم) وەحی بۆ دێتن ئا ئەوانە پیرۆز نینە بەلاّم بەرێزن. قسەکردن لەسەریان یان باسکردنیان دەبیٚ زۆر بەتەقدیرەوە باس بکریٚ، قسەکردن لەسەریان دەبی لەقیممەی ریٚزلیٚ گرتن بی، چونکە قابیلی دیراساتە بەلاّم قابیل بیٚ حورمەتی نیە. ئەگەر دراسەی ژیانیشیان بکریٚت دەبیٚت بە حورمەتەوە سەیر بکریٚن چونکە ئەوان قورئان تەزکیەی کردون نابیٚ تۆمەت بار بکریٚن. بەلاّم ناتوانین باسیان نەکەین.

٤- لەبەر ئەوەی ئەوانە ئەو کەسانەن کە قورئان لەسەر دەمی ئەوانە دابەزیوە قسەی لەسەر ئەوان کردوەو ئەحکامە شەرعیەکان لەو کاتە تۆمار کراوە، بۆیە ناسینیان زۆر گرنگە ودەبیٚ موسڵمانان ئاگاداری ژیاننامەی ئەم خانەوادە بەرێزە بیٚت بۆ ئەوەی لەسەر ریٚگای ئەوان بڕوات وخێر وچاکە بەدەست بیٚن ئەوەی ئیٚستا ئیٚمە لە پەرتوکە دەیخەینە بەر دەستی بەرێزت ژیاننامەی کچانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بۆ ئەوەی بەرێزت ئاگاداری رەوشتە جوان وپاکەکانیان بی. دواتر بە پشتیوانی خودا دێنە سەر ژیانی فاتیمە و ئیمامی عەلب بە ووردی چونکە دواتر گرفتەکان ئەلەویٚ سەریان هەڵداو مەزاهب دروست بوون.

عەبدوللەتیف یاسین

بەڕیٚوەبەری دەنگی یەکگرتوو - رادیۆی هەولیٚر

سەرپەرشتیاری ماڵپەڕی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)

٢٦ی شەعبانی ١٤٣٠ ك بەرامبەر ٢٠٠٩\٨\١٨

هەولیٚر

خاتوو زەینەب "رەزای خوای لەسەر بێت"

زەینەبی گەورە.. یەکەم زێڕو گەوهەر بوو، خودای گەورە بەخشی بە دایکی موسڵمانان (خەدیجە)ی گەورەو پێغەمبەری نێردراوی خودای گەورە (محمد) (صلی الله علیة وسلم).

(زەینەب) بووە سۆمای چاوی دایك و باوکی. ماڵی پێغەمبەر (صلی الله علیة وسلم) پاش لە دایکبوونی (زەینەب) پڕبوو لە خۆشی، کە پێشتر لەم جۆرە خۆشی یەی نەدیبوو، پێش لە دایکبوونی ئەم کچە بچووکەی پێغەمبەر (صلی الله علیة وسلم)، جۆرێك لە ماڵ چۆڵی بە ماڵەوەیان دیار بوو.

چاوەکانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هیچ کاتێك لەسەر (زەینەب) نە ئەگوازرایەوە، تەماشای ئەم پێکەنینە جوان و پڕ شەنگەی (زەینەب)ی دەکرد، کاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) (زەینەب)ی لەباوەش دەگرت و بەسینگی خۆیەوەی دەنووساند، منداڵی خۆی دەهاتەوە یادی، لە منداڵی یەوە هەستی بەم جۆرە لە باوەش گرتنە نە دەکرد، چونکە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کاتێك لە دایك بوو، باوکی وەفاتی کردبوو، پێش تەواوبوونی قۆناغی منداڵی دایکیشی کۆچی دوایی کردبوو، بۆیە دەهاتەوە بیری یەتیمە جوان بێنازەکەی مەکە، خودای گەورە ئەم ناخۆشیەی پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) تەعویز کردەوە بە بە بەزەیی زۆری خۆی و تەواوەتی نیعمەتەکانی. خودای گەورە خەدیجەی بۆ پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) وەکو دایك و باوك و هاوڕێ تەرخان کردبوو بە سۆزو خۆشەویستی پێغەمبەری لە باوەش

گرتبوو، لەولاشەوە لایەنێکی گەورەی بۆ خۆشەویست (صلی الله علیه وسلم) پڕ کردەوە لەلایەنە مرۆڤایەتیەکەی بە بەخشینی زەینەبی ئێسك سوك رووگەش.

مارەبرینی زەینەب لە عاصی کوڕی رەبیع:

سالآنێك هات و سچو زەینب عازەب بوو، کچە گەورەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) گەورەبوو، پێگەیشت و کاتی بە شوودانی هات، هەروەکو گوڵ پاك و گەشایەوە، ئەوەبوو خەڵکانێکی زۆر لە گەنجانی بنەماڵەو پیاوانی شاری مەککە دەهاتن بۆ خوازبێنی زەینەب، بەڵام قەدەر وابوو، هیچیان نەدەبونە هاوسەری ژیانی و خوازبێنیەکان رەفز دەکرانەوە. تاکو رۆژێکیان (ئەبو العاص)ی پلکزای زەینب (هالەی کچی خوەیلەید)ی دایکی رەوانەکرد، بۆ خوازبێنی زەینەب.

ماڵی (هالە) لە ماڵی خەدیجەی خوشکی نزیك بوو زوو زوو سەردانی یەکتریان دەکردو وەك دایك سەیری خەدیجەی خوشکی دەکرد، خەدیجە بە خوازبینیەکەی خوشکی رازی بوو و، زۆر پێخۆشحاڵ بوو بەم داخوازییە. بەڵام پێویستی بە رەزامەندی باوکی زەینەب (صلی الله علیه وسلم) هەیە، کاتێك پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) لێ ئاگادار کرایەوە، پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) رازی بوو، داواکاری خەدیجەی رەت نەکردەوە، کە هیچ داوایەکی خەدیجەی پێشتر رەت نەکردبوە.

لەگەڵ ئەوەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) وخەدیجە جگە لە پەیوەندی خزمایەتی لەگەڵ (ئەبو لعاص)زۆر خۆشیشیا دەویست، چونکە کەسێکی لێوەشاوەبوو، جوان و رێك و پێك بوو، کەسێکی بازرگان بوو

لەنێوان شام و مەککەدا بازرگانی دەکرد. دوو سەفەری هاوینەو زستانەی دەکرد. نیشانەی وەفاداری و پیاوەتی و راستگۆیی پێوە دیار بوو، نموونەی سوارچاکێکی عەرەب بوو، ئیتر رۆژێك دیاری کراو (زەینەب)یان لە (عاص) مارەبڕی، ماڵی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) پڕبوو لە خۆشی و بەختەرووەری بە بۆنەی بەشوودانی (زەینەب)ی کچە گەورەیان. بەڵام فاتیمە(خودا لێی رازی بێت) زۆر دڵ تەنگ بوو چونکە خوشکە گەورەی کە لە جێی دایکی بوو هەردەم لە باوەشی بوو ئەوە ئێستا بەجێ دەهێڵی ودچێتە ماڵی خۆی ئەوکاتەش فاتیمە لەم کارە حاڵی نابێت تەنیا ئەوە نەبێت خوشکە خۆشەویستەکەی وا ماڵی لێ جیا دەکاتەوە .

ئەوەی مەبەست و هیوا بوو لە بەمێرد دانی زەینەب خۆشی وبەختەرووەی بۆ ئەم کچە دابین بکرێت لە ماڵی مێردەکەیدا، چونکە زەینەب لەماڵی باوکیدا لە خۆشی و بەختەوەری و سۆزدا ژیابوو، زەینەب دوای گواستنەوەی، لەماڵی مێردەکەیدا بە بەختەوەری دەژیا لەگەڵ هاوسەرە خۆشەویستەکەی (ئەبولعاص)، زۆر رێزی یەکتریان دەگرت و کێشەیان لەگەڵ یەکتردا نەبوو،

رۆژێك (ئەبولعاص) بە زەینەبی گوت: دەچمە سەفەری شام بۆ بازرگانی، پاشان خواحافیزی لێ کردو لەگەڵ کاروانەکەی بەڕێ کەوت، زەینەبی بەجێهێشت لەلای دایکی بەو هیوایەی لە ماوەیەکی نزیکدا بگەڕێتەوە.

دەرکەوتنی ئاینی پیرۆزی ئیسلام و
ئامادەنەبوونی (ئەبولعاص) لە مەککەدا :

خودای گەورە حەزرەتی (جبریل)ی رەوانە کرد، بە پەیامێکی پیرۆز بۆ لای (محمدی کوڕی عبدالله) (صلی الله علیه وسلم) کە ئاینی پیرۆزی ئیسلام بوو، (محمد)ی (صلی الله علیه وسلم) کرد بە نێردراوی خۆی بۆ لای بەندەکان بۆ ئاگادارکردنەوەیان لە حەقیقەتی دونیا ژیان ومردن، دوورکەوتنەوەی خەڵك لە نەزانی و خراپەکاری دا و، بگەڕێنەوە لای خوداو، خودای خۆیان بپەرستن و واز لە هاوەڵ دانان و بتپەرستی بێنن و خودای گەورە بە تاك و تەنیا بناسن.

ئیتر ئەوەبوو، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لە خێزانەکەیەوە دەستی پێ کردو بانگی خزم و کەسوکارەکانی تری کرد بۆ ناو ئاینی پیرۆزی ئیسلام. سەرەتا خێزان وکچەکانی و دواتر هەندێك لە برادەرو خزم وکەسانی تر هاتنە ناو ئاینی پیرۆزی ئیسلام.

وەك زانراوە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دوای گەڕانەوەی لە ئەشکەوتی حیرا بە لەرزو ترس هاتە خوارەوە رووداوەکەش ئاشکرایە، هەروەها رۆڵە بەرێز وگەورەکەی خەدیجە بەهیچ شێوەیەك مێژوو ناتوانێت لەبیری بکات، بۆ نمونە هەر کاتێك نوسەرێك یان ووتاربێژێك یان واعزێك یان ئەکادیمێك باس لە سەرەتای هاتنە خواری نیگا دەکات دەبێ ئاماژە بە رۆڵی ئەم کەڵە ژنە بکات.

زەینەب گەڕایەوە ماڵی باوکی، کاتێك بینی باوکی وا لەناو جێگایە پرسیاری کرد لە حاڵی باوکی، خەدیجەی دایك بەهەمان عەقلی گەورەو کارامە کچەکانی کۆکردەوە وبەسەرهاتەکەی بۆیان گێڕایەوە، ئەو کاتە کچەکان

هەموویان باوەڕیان بەپێغەمبەرایەتی باوکیان هێنا باوکێك کە بە (صادق الامین) ناسراو بوو چۆن باوەڕی پیّ ناهینن؟.

لەم کاتەدا (ئەبولعاص) لە سەفەری شام دابوو، کاتێك گەڕایەوە لە ڕێگا لە خەڵکانی تر گوێی لەم هەواڵە بوو. کە ئایینی ئیسلام بڵاو بوویتەوە لە لایەن خەزووریەوە، واتە لە لایەن پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم)، بەپەلە گەڕایەوە ماڵ و لە زەینەبی خێزانی پرسی: ئەم پڕوپاگەندەیە چی یە؟! وا بڵاوبوویتەوە لە نێوان خەڵك، گوایە باوکت ئاینێکی نوێی هێناوتە ناو قورەیش، خوداوەندەکانی قوریش بە درۆ دەخاتەوە.

زەینەب بەوپەڕی ئازایەتی یەوە لەوەڵامدا گوتی: " ئەمە پڕو پاگەندە نی یە، بەڵکو ڕاستە باوکم بۆتە پێغەمبەر ئەمە ڕاستە وەکو ڕۆژ، باوکم بانگەواز بڵاودەکاتەوەو، ئێمە هەموومان موسڵمان بووین، دایکم و من و خوشکەکانم".

(ئەبوالعاص) گوتی: باوکت لەلای من تاوان بار نیەو _ئەم رستەیە عەرەب بەکاری دەهێنن بۆ کەسێك کە ڕابوردی پاك وبێگەرد بێت_، رقم لێی نیە بەڵام ناتوانم باوەڕی پێبهێنم لەبەر قەومەکەم دواتر چیم پیّ دەڵێن (ئەبولعاص) وازی لەئاینی باب وباپیران هێناوە وپاشگەز بویتەوە، حەزناکەم بنەماڵەکەم شەرمەندە بکەم، بەڵام زۆریشی لە خێزانە خۆشەویستەکەی نەکرد وهەرکەسە لەسەر ئاینی خۆی ماوە.

پیلان دانان بۆ تەلاقدانی زەینەب و خوشکەکانی:

موشریك و بێ باوەڕەکان زۆر ئازاری پێغەمبەر و(صلی الله علیه وسلم) موسڵمانانیان دەدا، بە هەموو جۆرێك ئەشکەنجەیان دەدان، بەوەشەوە نەوەستان بیریان لە پیلانێکی تر کردەوە، ئەویش ئەوەبوو، تەلاقدانی کچەکانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بۆ ئەوەی زیاتر ئازاری دەروونی پێشەوای مرۆڤایەتی بدەن.

قورەیشیەکان.. هەندێکیان بە هەندێکیان دەگووت: خاکتان بەسەر.. بەڕاستی ئێوە خەمتان لەسەر (موحەممەد) هەڵگرتووە بەوەی گەنجەکانتان کچەکانی ئەویان هێناوە، جا ئەگەر کچەکانی بەسەردابدەنەوە، ئەوا بەم ئافرەتانە خەریك دەبێت).

ئەوانی تر گوتیان: ئەوەی بیرتان لێ کردۆتەوە، باشترین بیروڕایە. ئەوەبوو (ئەبو لەهەب) فەرمانی بە کوڕەکانی کرد کچەکانی (موحەممەد) تەلاق بدەن کە (روقیەو ئوم کەلسوم) بوون و هێشتا نەگوازرابوونەوە. کوڕەکانی چوون (روقیەو ئوم کەلسوم)یان تەلاق دا، کافرو بتپەرستەکان بەوەشەوە نەوەستان هەندێکیان چوونە لای (عاص) و پێیان گوت: (خێزانەکەت تەلاق بدەو رەوانەی ماڵی باوکی بکەوە، ئێمە ژنێکی ترت بۆ دەهێنین، چۆنی حەز دەکەی لە جوانترین وژیرترین کچانی قورەیش).

(عاص)یش پێی وتن: نەخێر سوێند بەخوا، من خێزانی خۆم تەلاق نادەم و بە هەموو ئافرەتەکانی جیهانی ناگۆڕمەوە.

دواتر پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) پێی خۆش بوو، (زەینەب)یش تەلاق بدرێ و لەلای بێ باوەڕان نەبێ وەکو دوو کچەکەی تری.

پەنابردنی موسلمانان بۆ دۆڵی (ئەبو تالیب):

پاش ئەوەی قورەیشیەکان ئازارو ئەشکەنجەی زۆری موسڵمانیان داو بەردەوام بوون لە ئەزیەت و ئەشکەنجەدانیان پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) لەگەڵ بنەماڵەکەی و هاوەڵەکانی و یەکێکیش لە بێ باوەڕان کە (ئەبو تالیب)ی مامی بوو، روویان کردە (دۆڵی ئەبو تالیب) بۆ ئەوەی رزگاریان بێت لە دەست ستەمی بت پەرست و بێ باوەڕەکان، (ئەبو تالیب) هەرچەند باوەڕی نەهێنابوو بەڵام هەردەم پشتی پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم) بەرنەدەداو هەردەم هاوکاری بوو، یارمەتی زۆری دەدا.

بێ باوەڕەکان بەردەوام بوون لە هەڵگەڕانەوەو یاخی بوون، بۆیە قورەیشیەکان هەڵسان بە گەمارۆدانی موسڵمانان لەم دۆڵەدا بە ستەمکردنێکی گەورەی دڵ رەقانە، بۆ ماوەی (٣) ساڵ گەمارۆیان خستە سەریان و هەموو جۆرە مامەڵەکردنێکیان لێ قەدەغەکردن، تاکو ژن و ژنخوازیشیان لێ قەدەغەکردن، ئەم ستەمە ماوەی (٣) ساڵی خایاند، موسڵمانەکان لە ژیانێکی زۆر ناخۆش وسەختدا دەژیان، بە دەست برسیەتی و تینوێتی و نەخۆشی یەوە دەیانناڵاند، هەندێك خواردن شایەنی خوارد نەبوو، ئەمان لە ناچاریدا دەیان خوارد. دوای (٣) ساڵ هەندێك لە کەس وکاری موسڵمانەکان، کە بێ باوەڕبوون بیریان لێ کردنەوەو ویژدانیان جولا، ئیتر تاکو کەی خزمەکانیان ئاوا برسی و تینوو نەخۆش بن و، ئەوانیش لە ژیانێکی خۆش و بەختەرەوەدا بژین و ژن و ژنخوازی بکەن و ژن بهێنن وکچەکانیان بە شوو بدەن، ئەوانیش لێی بێ بەش بن. ئەوەبوو چەند کەسێك یەکیان گرت و بڕیاریاندا و بەگوێی کافرەکانی تردا نەکەن و گەمارۆکەیان لەسەر لابردن.

دوای ئەوەی موسڵمانان لە دۆڵەکە هاتنە دەرەوە، زۆر هیلاك و ماندوو بێ هێزبوون و بەئازاربوون، پاشان مامی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) نەخۆش کەوت و وەفاتی کرد، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زۆر دڵتەنگ و خەمبار بوو لە وەفات کردنی مامی دا، هەرچەند باوەڕی نەهێنابوو، بەڵام هەردەم پشتیوانی پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) دەکرد لە ناخۆشی یەکانی دا، پاش (٣) رۆژ لە دوای مردنی (ئەبو تالیب) دایکی ئیمانداران (خەدیجە)ی خێزانی پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) ئەویش وەفاتی کرد (رەزای خوا لەسەربێت) بە نەخۆشی و لەناوجێدا گیانی سپارد، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لەگەڵ کچەکانی (زەینەب)و(روقەیە)و (ئوم کەلسوم)و (فاتیمە) فرمێسکی خۆشەویستیان بۆی دەڕشت و توسلیمی ئەمری خودابوون.

کۆچی دوایی (خەدیجە)ی گەورە، کاریگەری زۆری هەبوو لەسەر پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) وەکو وەزیرێکی راست و راستگۆ بوو بۆ پێغەمبەر (صلی الله علیەوسلم)، موسڵمانان ئەم ساڵیان ناونا (ساڵی خەمناکی) ـ (عام الحزن) چونکە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دوو خۆشەویستی بەوەفا وئەمەکداری لەدەستدا، ئەوانیش (ئەبو تالیب)و (خەدیجە)ی خێزانی. کە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زۆر پێویستی بەم دووانە هەبوو، هیچی بۆ نەمایەوە تەنها ئارامگرتن و رازی بوون بە فەرمانی خودای گەورە، هیچ نارەزاییەکی دەرنەبڕی تاکو خودای گەورەی لێ زویر بێ.

کۆچکردن بۆ (مەدینە):

دوای زۆربوونی ژمارەی موسڵمانان لەشاری مەدینەو بەستنی پەیمانی گەورەی (عەقەبە) لە نێوان پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)و موسڵمانەکانی مەدینەدا، بەردەوام بوونی ئازاردانی موسڵمانان بە دەستی قورەیشیەکان، پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمانی بە موسڵمانەکانی مەککەدا کۆچ بکەن بۆ مەدینە، ئیتر یەك یەك و دووان وسیان دەستیان کرد بە کۆچکردن بۆ مەدینە، تاکو دواتر خوای گەورە فەرمانی کرد بە پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ئەویش کۆچ بکات و شاری مەککە بەجێ بهێڵێ لەگەڵ (ئەبوبەکری) هاوەڵی دا، ئیتر ئەوەبوو پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) لەگەڵ (ئەبوبەکر) کەوتنەڕێ و دوای ماندووبوون و ئازارو ترسێکی زۆر، خوای گەورە ئەوانی پاراست و بە سەلامەتی گەیشتنەڕێ، دواتریش کەس وکاریان لە دوایان چوون، لە خانەوادەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) تەنها (زەینەب) مایەوە، ئەویش لە ماڵی مێردەکەیدابوو، تاکو دوای جەنگی بەدر.

جەنگی بەدر و سەرکەوتنی موسڵمانان:

دوای کۆچکردنی موسڵمانانی مەککە بۆ مەدینە وگەیشتنی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بۆ مەدینەو دامەزراندنی دەوڵەتی ئیسلامی و خۆ قایمکردنی موسڵمانان، بەردەوامی ستەمی موشریکەکانی مەکە بە تایبەت دوای شەهیدکردنی (عەبدوڵڵای کوڕی عەمر)و خوای گەورە ڕێگای دا بە پێغەمبەرو موسڵمانان بۆ شەڕکردن لەگەڵ قورەیش بکەن، بەرامبەر بە ستەمەی دەرهەق بە موسڵمانان ئەنجامی دەدەن، لە برسی کردن و دەستگرتن بەسەر ماڵ و سامانیان

و لێدان و شەهیدکردنیان، موسڵمانان هەڵسان بۆ ڕێگەگرتن لە کاروانێکی قورەیشیەکان کە لەشام دەگەڕایەوە، بەسەرۆکایەتی (ئەبو سوفیان)، کاتێك (ئەبو سوفیان) زانی لە پێشی دانیشتینە، هەواڵی دا بە قورەیش و ڕێگای کاروانەکەشی گۆڕی، کاروانەکە ڕزگاری بوو، ئەو ژمارە زۆرەی قورەیشیەکان کە بە سەرۆکایەتی (ئەبو جەهل) و (ئومەییە)و هەندێکی تر هاتبوون، کە ژمارەیان نزیکەی (١٠٠٠) کەسێك دەبوون، بەرامبەر سێ سەدو شتێك لە موسڵمانان، بەشداری جەنگیان کرد، لەم جەنگەدا (٧٠) کەس لە بێباوڕان کوژران و (١٤) کەسیش لە موسڵمانەکان شەهید بوون، لەم جەنگە زۆرێك لە سەرکردەکانی بێباوران کوژران، وەك (ئەبو جەهل)و (ئومەییە).

خوای گەورە هەر لەسەرەتای جەنگەکەوە پەیمانی بە پێغەمبەرو موسڵماناندا کە زاڵیان دەکات بەسەر بێ باوڕان و سەریان دەخات. ئەوەبوو سەرکەوتنی بۆ بەدەستهێنان و ژمارەیەکی زۆر لە دوژمنەکانیان بەدەستی موسڵمانان کوژران، بەشێکیشیان لێ بەدیل گیرا، لەسەرەوت و سامانێکی زۆر کە لە کافرەکان بۆیان بەجێما.

یەکێك لە دیلەکان (ئەبولعاص کوڕی ڕەبیع)ی مێردی (زەینەب) بوو.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فدیەی لەسەر دیلەکان دانا، بۆ ئەوەی خۆیانی پێ بکڕنەوە، ئینجا ئەم کڕینەوەش لە نێوان هەزار درهەم و چوارهەزار درهەم بوو، بە گوێرەی پلەو پایەی دیلەکان لەناو میللەتەکەیان و ڕادەی دەوڵەمەندی یان.

جا نوێنەرەکانیان دەهاتن و دەچوون لە نێوان مەککەو مەدینەداماڵیان لەگەڵ خۆیاندا هەڵگرتبوو بۆ ئازادکردنی دیلەکانیان، (زەینەب)یش نوێنەری

خۆی ڕەوانەی مەدینە کرد، کە فدیەی هەڵگرتبوو بۆ ئازادکردنی (ئەبو لعاص)، فدیەکەش بریتی بوو لە ملوانکەیەك کاتی خۆی زەینەب لەلایەن خەدیجەی دایکیەوە پێی بەخشرابوو، لە ڕۆژی گواستنەوەیدا.

کاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەمەی بینی ڕووخساری پیرۆزی بە پەرۆکێکی تەنك داپۆشی، لەبەر خەم و پەژارە، ئەوەبوو زۆر بەزەیی بە (زەینەب)ی کچی هاتەوە، ڕووی لە یاوەرەکانی کردو فەرمووی: "زەینەب ئەمماڵەی ڕەوانە کردووە، بۆ ئازادکردنی (ئەبو لعاص)، جا ئەگەر بەچاکی دەزانن دیلەکەی ئازاد بکەن و ماڵەکەی بۆ ڕەوانە بکەنەوە، ئەوا بیکەن ئەگەرنا ئەوە ئێوە ئازادن".

ئەوانیش وتیان: بەڵێ.. ئەوەی دەیکەین لەبەر دڵخۆشی تۆ ئەی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم). ئەوەبوو (ئەبو لعاص)یان ئازادکردو ملوانکەکەی (زەینەب)یشیان ڕەوانەکردەوە بۆ زەینەب.

پێغەمبەر (صلی الله علیەوسلم) شەرتێکی لەسەر (ئەبو لعاص) دانا، ئەویش ئەوەبو هەر کە گەیشتەوە (مەککە) یەکسەر بەبێ سستی و دواکەوتن (زەینەب) ئازاد بکات ڕەوانەی بکات بۆ لای

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم).

(ئەبو لعاص) بازرگان بوو، خاوەنی پەیمان و گرێبەست بوو، بۆیە پەیمانی دا پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هەر کە گەیشتەوە مەککە(زەینەب) ڕەوانە بکاتەوە بۆ لای باوکی.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) پێشتر ئەو دەسەڵاتەیان نەبو، بەهێز زەینەبی کچی بگەڕێنێتەوە لای خۆی و تا ئەوکاتەش ئایەت لەم بارەیەوە

نەهاتبووە خوار، کە ئافرەتی ئیماندار نابێ لەلای پیاوی بێ باوەڕ دابنیشێ، بۆیە پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) لەو کاتەدا ئەو شەرتەی بۆ(ئەبولعاص) دانا، لەلایەکەوە ئایەت دابەزیبوو ولە لایەکی ترەوە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هێزی پەیداکرد، دووژمنەکانیان ترسیان لێ نیشتبوو. (ئەبولعاص) هەر کەگەیشتەوە (مەککە) پەیمانی خۆی بەجێهێنا، ئەو پەیمانەی بە پێغەمبەری دابوو (صلی الله علیه وسلم) فەرمانی بە (زەینەب) کرد، خۆی ئامادە بکات بۆ کۆچکردن بۆ لای باوکی، ووتی: ئایینی ئیسلام من و تۆی لێك جیا کردۆتەوە، پەیمانم بە باوکت داوە کە بتگەڕێنمەوە لای ئەو دەبێ زوو خۆت ئامادە بکەیت، نوێنەرەکانی باوکت لە رێگا چاوەڕێت دەکەن.

(زەینەب) رازی بوو، بە فەرمانی خوداو پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) بە دورکەوتنەوەی لە مێردە خۆشەویستەکەی، هەرچەندە ئەم لێك جیا بونەوە بۆ(زەینەب) ناخۆش بوو، لەبەر ئەوەی لەگەڵ (ئەبولعاص) زۆر یەکتریان خۆش دەویست. بەڵام لەبەرئەوەی ئەبولعاص ئیمانی نەهێنابوو، هێشتا موسڵمان نەبوو، بۆیە ئایینی پیرۆزی ئیسلام لەیەکی جیاکردنەوە، زەینەب فرمێسکی زۆر رشت، بەڵام وتی: تەنها دەبێ گوێڕایەڵی خوداو پێغەمبەر بین (صلی الله علیه وسلم)، پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: "قسەی کردو راستی کرد، پەیمانی داو جێبەجێی کرد"، و لەریوایەتێکی تردا دەفەرموێت: (پاشان من کچی خۆم لە (ئەبولعاص) مارەکرد، قسەی کردو راستگۆ بوو).

کۆچکردنی زەینەب بۆ مەدینە:

لەو شەوەی کە زەینەب خۆی ئامادەکرد، بچێت بۆ مەدینە، (هندی کچی عوتبە) کە خێزانی (ئەبو سوفیان) بوو، هاتە لای زەینەب، کە ئەو کاتە باوك ومام و برای کوژرابوو لە شەڕی بەدر، بەلآم هاتە لای زەینەب ووتی: لە رۆیشتندا پێویستیت بە چ هەیە؟ ماڵ پارە هەر شتێکی ترت پێویستە، شەرم مەکە، من یارمەتیت دەدەم).

زەینەب زۆر سوپاسی هەڵوێست و نەرم و نیانی (هند)ی کرد، بۆ ئەم رەوشتە جوانەی.

زەینەب پاش ئەوەی خۆی ئامادەکرد، لەگەڵ (کینانەی کوڕی رەبیع)ی شوبرای واتە لەگەڵ (کینانە)ی برای (عاص) کەوتنە رێ بۆ رۆیشتن بەلآم بێ باوەڕان کاتێك بەم کۆچکردنەیان زانی، هەڵسان بە دوایان کەوتن،(هەباری کوڕی ئەسوەد) و (نافیعی کوڕی عەبدی عەمرو فەهری). هەبار هەڵسا بە لێدانی رەمح لە زەینەب، زەینەب بریندواربوو خوێنی لێ رژا، بۆیە کینانە بە ناچاری زەینەبی گەڕاندەوە مەککە تاکو ژیانی نەکەوێتە مەترسیەوە.

عاص کاتێك زانی ئەمە بەسەر زەینەب هاتووە نیگەران بوو، لەلایەك زۆر سووی لە زەینەب بۆوە، لەلایەکی تر لەبەر پەیمانەکەی کە لەگەڵ پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) داویەتی: کە زەینەب بە پەلە بگەڕێنێتەوە لای، بۆیە دوای دوو شەو یاخود سێ شەوی تر، جارێکی تر دووبارە کینانەی لەگەڵ (زەینەب) دا کەوتنەوە رێ وبردی بۆ لای ئەو دوو پیاوەی کە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ناردبووی بۆ دەرەوەی مەککە.

کینانه (زەینەب)ی رادەستی ئە دوو پیاوە کرد تاوەکو زوو بیگەڕێننەوە لای پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) یەکەم جار بڕیاری دا ئەو دوو پیاوە بێ باوەڕە، واتە (هەبار و نافیع) بسوتێندرێن، بەلاّم پاشان پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) رای گۆڕی، چونکە خوای گەورە لەدوا رۆژدا مرۆڤ دەسوتێنێ، نابێ سزا بە سزای خوا بچێ، بۆیە بڕیاری دا بکوژرێن.

زەینەب لەگەلّ نوێنەرەکانی رۆیشت تاکو گەیشتنە مەدینە، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هاتە پێشوازی لەگەلّ (ئوم کەلسوم و فاتیمە)دا، بەلاّم روقیە وەفاتی کردبوو. لە ریوایەتێکی تر (هەیسەمی) لە (مجمع الزوائد)دا دەگێڕێتەوە لە (عروەی کوڕی زوبێر) دەلّێ: دوو پیاو لە قورەیشیەکان دوای (زەینەب)ی کچی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کەوتن و شەڕیان لەگەلّدا کردن، تاوەکو سەرکەوتن پالّیان نا بە زەینەب و بەریانداوە سەری کەوت بەبەردێك و خوێنێکی زۆری لێ هات، بردیانەوە لای ئەبو سوفیان و، ئافرەتەکانی (بەنی هاشم) هاتن بۆ لای. پاشان کۆچبەرێك هات و لەگەلّ خۆی دا بردی، بەلاّم زەینەب ئەم برین و ژانەی کۆتایی نەهات، تاوەکو دواتر بەم هۆیەوە کۆچی دوایی کردو شەهید بوو. (الهاشمی، الطبري وهو مرسل، ورجال الصحیح ریوایەتیان کردوە).

زەینەب خوێنێکی زۆری لێ رژابوو، بۆیە نەخۆش کەوت وکەوتە ناو جێ، لەژێر چاودێری باوکیدا بوو، کە زۆر بە سۆز بوو لەگەلّیدا، خوشکەکانی (فاتیمەو ئوم کەلسوم) چاودێریان دەکرد.

زەینەب زۆری چاوەڕێ کرد بۆ موسڵمانبوونی مێردەکەی (ئەبو عاص) تاوەکو خوای گەورە چاوەکانی پێ گەش بکاتەوە، جیابوونەوەی (زەینەب و ئەبوعاص) زۆ ناخۆش بوو، هەردووکیان یەکتریان لە بیر نەکردبوو، (ئەبو عاص) هەردەم یادی زەینەبی دەکردەوەو زۆر بیری دەکرد، کە ئایینی پیرۆزی ئیسلام لێکی دوور خستبوونەوە.

پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) بە ئەمین ناوبردرا، ئەویش لەبەر ئەوەی دڵی رۆناك و راست و چەسپاو بووەو ئەمانەت پارێزراو بووە بۆ رێکخستنی موسڵمانانیش هیوا بەجێ بووەو هیوای گەروەی بە دەست هێناوە.

(ئەبولعاص) هەر بە کافری مایەوەو گومڕابوو تا پێش رزگارکردنی مەککە، بۆ بازرگانی سەفەری شامی کرد، قورەیشیەکان دەیانزانی باوەڕیان هەبوو، بە ئەبولعاص کە دەست پاك و بە وەفاو راستگۆو بەڕەوشتە. بۆیە ماڵ و سامانی خۆیانی پێ ئەدا بۆ بازرگانی.

ئەبولعاص ئەو شتانەی پێی بوو فرۆشتی و شتی تری پێی کڕی، لەکاتی گەڕاندنەوەیدا لە رێگا توشی سریەکی موسڵمانان بوو، موسڵمانەکان رێگایان بەکاروانەکەی گرت، ئەم سریەیە بەسەرۆکایەتی (زەیدی کوڕی حارثة) بوو، گەمارۆی کاروانەکەیانداو هەموو پیاوەکانی (ئەبولعاص) بە دیل گیران و دەست بەسەر شتومەکەکانیشی گیرا، تەنها خۆی هەلآت و رای کرد، شتەکانی کاروانەکەیان لەگەڵ دیلەکان هێنا بۆ لای پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم).

کاتێك شەو داهات (ئەبولعاص) خۆی پێچاو بە دزیەوە بەرەو ناو مەدینە چوو، زۆر دەترسا نەوەکو کەسێك ببینێ و بیناسێ، خۆی گەیاندە لای (زەینەب)ی خێزانی وداوای لێ کرد پەنای بدات، ئەویش پەنای دا، هێندەی

نەمابوو بۆ نوێژی بەیانی، لەوکاتە (بیلالی حەبەشی) بانگی دا، ژن و پیاوی موسڵمانان بۆ نوێژی بەیانی چوون، لە دوای قامەت کە (زەیدی کوڕی حارثة) و سریەکەشی ئامادەی نوێژکردن بوون، موسڵمانان ریزبوون بۆ نوێژ، لەوکاتەدا دەنگی ئافرەتێك بیسترا لە ریزی ئافرەتاندا ئەویش دەنگی زەینەب بوو، وتی: (ئەی خەڵکینە من زەینەبی کچی (محمد)م (صلی الله علیه وسلم)، (ئەبولعاص) پەنای بۆ هێناوم، دە ئێوەش پەنای بدەن، کاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) سەلامی نوێژی دایەوە، رووی لە خەڵکەکە کردو فەرمووی: "هل سمعتم ما سمعت"؟ واتە:" ئایا ئەوی بیستم ئێوەش بیستتان؟"

ئەوانیش گوتیان: بەڵێ ئەی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم)، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: سوێند بەوەی گیانی منی بەدەستە بە هیچ شتێکم نەزانیوە لەمە، تاکو ئەوەی گوێم لێی بوو، ئێوەش گوێتان لێی بوو، ئینجا موسڵمانیش پەانی لەخۆی نزمتر دەدات، پاشان چۆوەماڵەوە بە کچەکەی فەرموو: رێز لە (ئەبولعاص) بنێ و بزانە تۆ بەڕاستی حەلاڵی ئەو نیت، پاشان بانگی ئەو سریەی کرد، کەوا کاروانەکەیان گرتبوو، پیاوەکانیان بە دیل گرتبوو، پێی فەرموون: "بەڕاستی ئەم پیاوە لەئێمەیە هەروەك دەزانن، ئێوە ماڵتان گرتووە، ئەگەر چاکەی لەگەڵ بکەن و ماڵەکەی بۆ بگێڕنەوە ئێمە حەز دەکەین، ئەگەر پێیشی نەدەنەوە، ئەوا دەسکەوتەو لێتان حەلاڵەو ماڵی ئێوەیە.

ئەوانیش گوتیان: ئەی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) بەڵکو ماڵەکەی بۆ دەگێڕینەوە.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) داوای لێ کرد موسڵمان بێت، ئەوان هەموو ماڵەکەیان بۆگێڕایەوە.

ئەویش لە وەڵامدا وتی: خراپترین شتە ئەوەی ئێوە داوای دەکەن لێم، بۆ یەکەمجار بە ناپاکی بێمە ناو ئایینی نوێ.

یاوەران هەموو شتەکانی کاروانەکەیان بۆ (ئەبولعاص) گەڕاندەوە، (ئەبولعاص) بە خۆی و بە باوەڕەوە گەڕایەوە (مەککە)، کاتێك گەیشتەوە مافی هەموو خاوەن مافێکی دایەوە، پاشان گوتی: ئەی کۆمەڵی قورەیش هیچ کەسێك ماڵی لەلای من ماوە نەمدابێتەوە؟!

گوتیان: نەخێر ئەی (ئەبولعاص) خوا پاداشتی چاکەت بداتەوە، بەراستی لەگەڵ ئێمە بە وەفاو بەڕێز بوویت.

(ئەبولعاص) گوتی: ئەوە ماف و ماڵی ئێوەم دایەوە هیچتان لا من نەما ، ئینجا ئێستا من شاتومان دەهێنم (أشهد أن لا اله الا الله وأن محمداً رسول الله) سوێند بەخوا هیچ شتێك قەدەغەی نەکردووم بچمە ناو ئیسلام کاتێك لە مەدینە بووم تەنها لەو دەترسام گومانم پێ ببەن کەوا من نیازی ئەوەم بووبێ ماڵتان بخۆم.. جا کاتێك خودا وای کرد ماڵەکەتان بۆ بگێڕدرێتەوەو هیچم لەسەر نەما موسڵمان بووم.

پاشان لە مەکە دەرچوو بەرەو مەدینە رانەوەستا تاکو گەیشتە خزمەت پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) جا ئەویش رێزی لێ گرت و خێزانەکەی بۆ گێرایەوە.

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) زۆر دڵی خۆش بوو، بە موسڵمانبوونی (ئەبولعاص) و (زەینەب)یش زۆر بەختەوەرو دڵخۆش بوو، (ئەبولعاص) باوەڕی چەسپاو بە دڵێکی پاك ئیمانی هێنا.

ئەمەش لە ساڵی (٧)ی کۆچی دابوو، بەم جۆرە خۆشی و بەختەوەری گەڕایەوە ناو خێزانی (ئەبولعاص).

بەڵام تا ئەو کاتەش زەینەب هەر تەندروستی باش نەبوو.

نوێژکردنی زەینەب:

خاتو(زەینەب)ی کچی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) نوێژی زۆری دەکردو زۆر لە خوای گەورەو میهرەبان دەپاڕایەوە هەردەم خەریکی نزابوو، هەرچەندە نەخۆش و بێ تاقەت بوو، هەتا جارێکیان پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) چووە مزگەوت بینی حەبلێك لە دوو کۆڵەکەی مزگەوت بەستراوە، کاتێك پرسیاری کرد: ئەم حەبلە چی یە لێرە؟ ئافرەتەکانی ناو مزگەوت وەڵامیان دایەوەو گوتیان: ئەمە زەینەب لێرەی بەستاوە، زۆر نوێژ دەکات وکاتێك زۆر ماندوو دەبێت لە خەوان وەنەوز دەدات خۆی بەم پەتە رادەگرێت بۆ ئەوەی نەکەوێت.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمانی بە ئافرەتەکان کرد پەتەکە لێ بکەنەوەو، پێی راگەیاندن کە نوێژکردن بەم جۆرە نابێت، نوێژ نابێت لە کاتی زۆر هیلاکی و بێ هێزی یاخود لەکاتی بێ هۆشیەوە ئەنجام بدرێت، بەڵکو دەبێت مرۆڤ لەکاتی زەوق وتواناو ئاگابوون لە نوێژەکان نوێژ ئەنجام بدات، بۆ ئەوەی ئاگای لە نوێژەکەی بێت. ئافرەتەکان فەرمانەکەیان جێبەجێکردو پەتەکەیان لێ کردەوەو لایان برد.

نەخۆشی زەینەب:

نەخۆشی زەینەب سەری هەڵدایەوەو تەشەنەی کرد، ئازارەکانی جارجار کەمی دەکرد، دواتر زیادی دەکردەوە، بەڵام لەگەڵ ئەم نەخۆشیەدا ئەم دڵخۆشیەی نەدەشاردەوە، کە (ئەبولعاص)ی هاوسەری لە تاریکی بێ باوەڕی و گومڕایی رزگاری بووەو هاتۆتە ناو ئایینی پیرۆزی ئیسلام و روناکی ئیسلام لە دڵیدا جێگیربووە، زۆر سوپاسی خودای گەورەی کرد، بۆ گەڕانەوەی (ئەبولعاص) لە بێ باوەڕیەوە بۆ ئیمان و لە کوفرەوە بۆ ناو ئایینی پیرۆزی ئیسلام.

لاشەی زەینەب بەرگەی ئەم نەخۆشیەی نەدەگرت، رۆژ بەرۆژو ساڵ بەساڵ لەگەڵ ئەم نەخۆشیەی دا دەژیا، زۆر جار دوعای دەکرد بە لیقای خودای گەورە بگات.

وەفاتی زەینەب:

(زەینەب) و (ئەبولعاص)ی مێردی دوای چەند ساڵێك لەیەك دابڕان دواتر هێندە بەیەکەوە نەژیان، (ئەبولعاص) ساڵی (٧)ی کۆچی موسڵمان بوو، گەڕایەوە لای (زەینەب).

(زەینەب)یش لەساڵی (٨ی کۆچیدا کۆچی دوایی کرد، واتە دوای دابڕان ساڵێك بەیەکەوە ژیان.

ناشتنی زەینەب:

مردن ئاینده وکۆتیی هەموو گیانلەبەرێکە هەرچی دروستکراوە دەبێ بمرێت تا پێغەمبەرانیش دەبێ بمرن وئەم دونیایە جێبهێڵن، خاتوو زەینەبیش یەکێکە

لە بقەندەو دروست کراوەکانی خودا ئەویش رۆحی تەسلیمی فەرمانی خودا کرد وگەڕایەوە بەر قابی خودای گەورە.

کاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) کچە شیرینەکەی وەفاتی کرد رازی بوو بە فەرمانی خودا و لەگەڵ کۆمەڵێکی زۆر لە یاوەرەکانی کۆبوونەوە بۆ ناشتنی زەینەب.

(ئەبولعاص) خۆی بۆ نەگیرا، زۆر بەجۆش بۆ (زەینەب) گریا، ئینجا (زەینەب) لە گۆڕستانی (بەقیع) نێژرا (خوای گەورە رەحمی زۆری پیّ بکات وجێگەی بەرز بێت لە بەهەشتدا، لەگەڵ ئافرەتانی ئیماندار).

(ئەبولعاص) دوای چوار ساڵ لە دوای (زەینەب) ئەویش کۆچی دوایی کرد، واتە لە ساڵی (١٢)ی کۆچیدا وەفاتی کرد.

نەوەکانی زەینەب:

زەینەب کچێکی هەبوو بە ناوی (ئەمامە) لە (مەککە) لەدایك بوو بوو، ئەو کاتەی کۆچی کرد بۆ مەدینە لەگەڵ خۆی دا هێنابووی، دوای مردنی زەینەب (ئەمامە) لای باوکی بوو، دوای وەفاتی باوکی چووە لای (فاتیمە)ی پلکی. هەندێك سەرچاوە دەڵێن: زەینەب جگە لە (ئەمامە) کوڕێکی بەناو (عەلی) هەبووە.

ئەڵێرانە پەردە لە سەر ژیانی کچە گەورەی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) دادراوە ولەسەر شانۆی ژیان لاکەوت چوە ریزی کاروانی کاروانانی رۆژی دوایی.

خاتوو روقیە "رەزای خوای لەسەر بێت"

روقیە دووەم کچی پێغەمبەر "صلی الله علیه وسلم" بوو، ئەویش هەر لە (خەدیجە)ی دایکی ئیمانداران بوو، دایك وباوکی بە باشترین شێوە بەخێویان کردوو پەروەردەیان کرد، مافی چاودێری کردنیان پێشکەش کرد، لەلایەن زەینەبی خوشکی گرنگی پێدرا کە بریتی بوو لە خۆشەویستی وسۆزێکی زۆر بۆ ئەم بەرێزانە.

خوازبێنی و شوکردن روقیە :

کاتێك روقیە وادەی بەشودانی هات، ئەوەبوو مامەکانی پێغەمبەر هاتنە لای پێغەمبەر "صلی الله علیه وسلم" کە پێك هاتبوون بوون لە (ئەبو تالیب)و (ئەبو لەهەب) هاتنە لای پێغەمبەر "صلی الله علیه وسلم" خوازبێنی (روقیە)یان کرد بۆ کورانی (ئەبو لەهەب) بەم شێوەیە: (روقیە) بدەن بە (عوتبە)، هەرچەندە (عوتبە) گونجاو نەبوو بۆ (روقیە) بەلام بەهۆی خزمایەتی یەوە، دایان پێی.

(ئوم کەلسوم) بدەن بە (عوتەیبە). پێغەمبەر "صلی الله علیه وسلم" رازی بوو، کچەکانی پێدان ومارەکران. کە هێشتا پەیام بۆ پێغەمبەر "صلی الله علیه وسلم" دانەبەزی بو. دواتر بۆماوەی (٣) ساڵ بە نهێنی بانگەوازی دەکرد، دواتر خوای گەورە لە چەند ئایەتێکدا لەم بارەیەوە پێغەمبەری ئاگادار کردەوە، خودای گەورە دەفەرموویێت: ﴿وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ(٢١٤)وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنْ اتَّبَعَكَ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ(٢١٥)فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ(٢١٦)وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ(٢١٧)﴾(الشعراء: ٢١٤-٢١٧).

واتە: ئەی محمد (صلی الله علیه وسلم) سەرەتا عەشیرەت وتایفەو کەسوکارە نزیکەکانت بێدرا بکەرەوە، باڵی بەزەیی ومیهرەبانی خۆت نەوی بکە بۆ ئەو ئیماندارانەی کە شوێنت کەوتوون، ئەگەر خوانەناسان یاخی بوون وسەرپێچیان کرد.. ئەوە پێیان بڵێ: کە بەڕاستی من بەریم لەهەموو ئەو کاروکردەوانەی کە دەیکەن، ئەی محمد (صلی الله علیه وسلم) پشت بەخوای باڵادەست ومیهرەبان ببەستە.

هەروەها خودای گەورە دەفەرموێت: ﴿ فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ(٩٢) عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ(٩٣) فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنْ الْمُشْرِكِينَ(٩٤)﴾ (الحجر). واتە: سوێند بە پەروەردگارت پرسیار لە هەموویان دەکەین بە گشتی (لەبیروباوەڕی هەموویان دەکۆڵینەوە)، لەو کاروکردەوانەی کە دەیانکرد، هەر فەرمانێکت پێدراوە (ئەی محمد صلی الله علیه وسلم) بە ڕێك وپێکی ئەنجامی بدەو گوێ مەدە بە بوختان ورەفتاری موشریك و هاوەڵگەران.

دوای هاتنە خوارەوەی ئەم ئایەتانە، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هەڵسا بەجێگەیاندنی فەرمانی خودا، ئیتر سەردەمی نهێنی کۆتایی پێهاتو و، ئەو دەبێ بەئاشکرا بچێتە لای خزم و کەس و خەڵکانی تر، بە ئاشکرا بانگیان بکە بۆسەر ئایینی خوا.

ئیتر ئەوەبوو پێغەمبەر هەڵسا بەبانگکردنی خەڵك بۆسەر ئایینەکەی سەرەتا چووە لای خزمە نزیکەکانی.

بەیانییەکەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بانگی کەسوکارەکانی خۆی کرد، دەیویست باسی خواو خواناسیان بۆ بکات و بانگیان بکات بۆسەر ئایینی ئیسلام، بەڵام (ئەبو لەهەب)ی مامی قسەکانی پێ بڕی و بەزۆر خزمەکانی

هەڵسـاند لەلای. جارێکی تر بانگی کردن و دوای نان خواردن پێی ووتن: خزمەکانم هیچ کەسێك لەعەرەب شتێکی گەورەتری بۆ نەهێناون لەوەی من هێناومە بۆ کەسوکاری خۆی، من خێرو بێرو سەربەرزی ئەم جیهانەو جیهانەکەی تریشم بۆ ئێوە هێناوە، خوای گەورە داوای لێکردووم کە بانگتان بکەم بۆ سەر ئاینی ئیسلام، کێتان لەسەر ئەم ئیشە گرنگە پشتیوانم دەکا؟

هەموویان روویان لێی وەرگێڕاو ویستیان بەجێ ی بێڵن، بەڵام پێشەوا(عەلی) راستبووەو کە هێشتا منداڵ بوو، وتی: من ئەی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) یارمەتی دەرت دەبم، من هەرا بەرپادەکەم لە دژی ئەوەی هەرات لەگەڵ دەکا.

(بەنی هاشم)ی یەکان کەوتنە بزگرتن و هەندێکیان قاقای پێکەنییان کرد، هەندێکی تریان لەژێرەوە بۆ (عەلی) و (ئەبو تالیب)یان دەڕوانی، پاشان بە گاڵتەکردنێکەوە هەڵسان و بەجێیان هێشت. جارێکی تر خزم وکەسەکانی کۆکردەوەو فەرمووی پێیان: پێشەوا درۆ لەگەڵ کەسوکاری خۆی ناکات، بەخوا ئەگەر خوانە خواستە درۆم لەگەڵ هەرکەس بکردایە لەگەڵ ئێوەدا نەمدەکرد، ئەگەر خەڵکیم بخەڵەتاندبوایە ئێوەم هەڵنەدەخەڵەتاند، بەو خوایەی هاوەڵی نیە بێجگە لەو خوا کەسی تر نی یە، من پێغەمبەری خوام بۆ لای ئێوە بەتایبەتی وبۆ لای هەموو مرۆڤێك بە گشتی، بەخوا چۆن دەخەون هەرووەهاش دەمرن، چۆن لەخەو هەڵدەستن بەو شێوەیە زیندوو دەکرێنەوە، لەسەر کردەوەکانتان پرسیارتان لێ دەکرێ و لێتان دەپرسرێتەوە و پاداشتتان دەدرێتەوە بە چاکە لەسەر چاکەو بەخراپە لەسەر خراپە، ئینجا یان بەهەشتی هەتا هەتایی یە یان دۆزەخی هەتاهەتایی یە، خزمەکانی هەموو بە نەرمی وەڵامیان دایەوە تەنها

(ئەبو لەهەب) نەبیّ وتی: دەستی بگرن پێش ئەوەی هەموو عەرەب کۆمەڵە بکاتە سەری، ئەوسا ئەگەر دەیدەن بەدەستەوە ریسوایی یەو نایدەنە دەستەوە لەناو دەچن، (ئەبوتالیب) وتی: (بەخوا تا ماوین پشتگیری لیّ دەکەین). بانگەوازی ئایینی ئیسلام وردە وردە پەرەی سەندو لەسنووری خزمەکانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) تێپەڕی و گەیشتە هەموو (قورەیش) ودانیشتوانی مەککە. (ئیبن عەباس) خوا لێی رازی بێت دەفەرموێت: پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دوای هاتنی ئایەتی پێشوو چووە سەر تەپی (سەفا)و کەوتە بانگکردنی (قورەیش)ی یەکان و وتی: ئەی نەوەی فەهرە، ئەی نەوەی عەدی و... هەتا هەموو تیرەکانی بانگکرد، (قورەیش)ی یەکان وتیان: (محمد) بانگ دەکات، هەموو روویان تێکردو چوون بۆلای بزانن بۆچی بانگیان دەکات، پێیان گوت: ئەگەر هەواڵتان بدەمیّ: لەشکرێك وا لەو دۆڵەدا، یا وا لەپشتی ئەو کێوەدا، دەیەویّ هێرشتان بکاتە سەرتان، ئایا باوەڕم پیّ دەکەن، وتیان: بەڵیّ، چونکە هیچ درۆمان لێنەبینی، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: دەی دەتانترسێنم بەسزای سەختی خوا، ئەگەر باوەڕ بەخوای تاك و تەنیا نەهێنن و موسڵمان نەبن و واز لە بت پەرستی وهاوەڵدانان بۆ خوا نەهێنن، ئەی نەوەی (عەبدولمەناف)، ئەی نەوەی (زوهرە)، ئەی نەوەی (تەمیم)، ئەی نەوەی (مەخزوم) ئەی نەوەی (ئەسەد)... خوا فەرمانی پێداوم کە خزمە نزیکەکانم بترسێنم، من نە لەم جیهانەداو نە لەپاشەرۆژدا ناتوانم هیچ کەڵك وسوودتان پیّ بگەیەنم هەتا شایەتمان نەهێنن و نەڵێن (لا الـه الا الله).

(ئەبو لەهەب)ی مامی کە پیاوێکی قەڵەوی رق ئەستوور بوو، راست بووەوەو هاواری کرد: (داوەشیێ ودارزێ هەموو رۆژێ هەر لەبەر ئەوە ئێمەت بانگ کرد)؟!.

پێغەمبەری خواش (صلى الله عليه وسلم) بە دڵتەنگی یەوە بۆی روانی، پاشان (ئەبو لەهەب) گەڕایەوە ماڵەوە، بەخێزانەکەی وت کە ناوی (ئوم جەمیل) بوو، رێککەوتن کە خۆی وخێزانەکەی بەرامبەر بە پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بنەوە.

(ئەبو لەهەب) لەناو پیاواندا دەوری خۆی ببینێ لە دژایەتی پێغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم)، (ئوم جەمیل)ی خێزانیشی لەنێو ئافرەتاندا دەوری خۆی ببینێ.

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) هەرکاتێك لەگەڵ هەندێك لە پیاواندا ئەوەستا باسی ئایینی پیرۆزی ئیسلامی بۆ دەکردن، بۆ ئەوەی ببنە موسڵمان و، بێنە سەر ئایینەکەی، لەو کاتانەدا (ئەبو لەهەب)ی مامی لە پشتی یەوە ئەوەستاو بەخەڵکەکەی ئەوت: باوەڕی پێ مەکەن درۆزنە. (ئوم جەمیل) لەنێو ژناندا هەوڵی دەدا کە رقیان لە پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بێتەوە، ئافرەتەکانی بەدرۆو قسەی ناڕاست هەڵدەخەڵەتاند. (ئوم جەمیل) دڕك ودالی لەسەر رێگای پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دادەناو ئازاری پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) پێدەدا، لەکاتێکدا ئەو نەیدەزانی ئەو خودای گەورە بەرامبەر ئەو کردەوە خراپەیان چ سزایەکی بۆ داناون. خودای گەورە بەحەزرەتی (جوبریل) سوڕەتی (المسد)ی نارده خوارەوە کە تایبەت بوو بە رووداوی (ئوم جەمیل) کە دڕك ودالی لەسەر رێگای پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دادەنا.

کردەوەکانی (ئەبو لەهەب)ی مێردی کە خراپەی زۆری بەرامبەر پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەنجامدەداو بەدرۆی دەخستەوە قسەی ناشیرینی پێ دەگوت و دژایەتی یەکی زۆری بەرامبەری دەکرد. خوای گەورە لە وڵامی ئەم کردەوە قێزەونانەی جێگای دوا رۆژی ئەبولەهەبی لە دۆزەخ دیاری کرد کە لە سورەتی (المسد): ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ(١)مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ(٢)سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ(٣)وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ(٤)فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ(٥)﴾.

واتە: ١- دەستەکانی بشکێت ئەبو لەهەب وریسوا بیت، ئاشکرایە کە هەر ریسوا دەبێت و (لەناو دەچێت).(١)

٢- ماڵ ودارایی و ئەو شتانەی کە بەدەستی هێناوە، فریای نەکەوت.

٣- لە ئایندەدا دەخرێتە ناو ئاگرێکی بلێسەدارەوە.

٤- هەروەها ژنەکەشی کە هەمیشە هەڵگری کۆڵەدارەو (ئازاری) پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) دەدات.

٥- هەمیشە گوریسێکی چنراو لە پووشی خورما لە گەردەنیایەتی (لە قیامەتیشدا زنجیری ئاسن دەکرێتە گەردنی).

کاتێك (ئوم جەمیل) زانی ئەم سورەتە لەسەر خۆی مێردەکەی هاتۆتە خوارەوە، بەردێکی لەدەستدا بوو بەپەلە چوو بۆ کەعبە بۆ ئەوەی بەم بەردەی دەستی لە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بدات. ئەو کاتە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لەگەڵ (ئەبو بەکر) لە (کەعبە) دانیشتبوون، (ئوم جەمیل) هاتە ناو کەعبەو راوەستا سەیری کرد تەنها (ئەبوبەکر)ی بینی، بە (ئەبوبەکری)

وت: ئەی لەکوێ یە برادەرەکەت؟ واتە (پێغەمبەری برادەری)، وتی: بەم خوایە لێرە بوایە بەم بەردە لێم دەدا،

دواتر رۆیی، (ئەبوبەکر)گوتی: ئەی پێغەمبەری خوا، ئەوە چیتی بۆچی تۆی نەدیت؟!

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: خودای گەورە ئەم بینینەی لێ سەندەوە کە منی پێ دەدیت.

(ئەبو لەهەب)و (ئوم جەمیل) تا دەهات زیاتر ئازاری پێغەمبەریان دەدا، بەلاّم پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زیاتر موکڕتر دەبوو و، بەهێزتر دەبوو لە بانگەوازەکەیدا، رۆژ بەرۆژ بانگەوازەکەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) سەردەکەوت، هەرچەندە کەسانی وەك (ئەبو لەهەب)و(ئوم جەمیل)و (ئەبو جەهل) تەگەرەیان دەخستە سەر رێگای ئەو کەسانەی کە لەرەحمەتی بێبەش کرابوون.

ئەم ژن و مێردە پیسە، هەرچیان دەکرد لە دژایەتی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) پیلانەکانیان فەشەڵی دەهێناو سەری نەدەگرت، بەلاّم کارێکی خراپتریان ئەنجامدا، ئەویش تەلاّقدانی کچانی پێغەمبەر بوو (صلی الله علیه وسلم) تاکو کاریگەری هەبێ لەسەر دەروون و کەرامەتی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) تاکو بتوانێ ئازاری (محمد)ی (صلی الله علیه وسلم) برازای بدات، بۆیە فەرمانی بە (عوتبە)ی کوڕی کرد، کە بچێتە لای پێغەمبەرو (روقیە)ی کچی تەلاّق بدات، (عوتبە) بەقسەی باوکی کردو چوو بۆ لای پێغەمبەرو کچەکەی کە (روقیە) بوو تەلاّقی داو، گەڕایەوە لای باوکی و هەواڵی

تەلاقدانەکەی بە باوکی راگەیاند، لە کاتێکدا (روقیە) هێشتا نەگوازرابۆوە هەر لەماڵی باوکی دابوو، واتە بەس مارەکرابوو.

ئیتر (روقیە) هەر لەلای دایك و باوکە بەرێزەکەی مایەوە، لەناو سۆزو خۆشەویستی ئەواندا بەردەوام بوو.

ئەگەر ئەم دوو ئەگریسە (ئەبو لەهەب و (ئوم جەمیل)ی خێزانی، سەرکەوتوو بوون لەو پیلانەی گێڕایان لە دژایەتی و ئازاردانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کە ئازاردانی گەورەترین مرۆڤ بوو؟..

لە وەڵامی ئەو کارو کردەوەیان خودای گەورە بە پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) فەرموو: ﴿وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنْ النَّاسِ..﴾(المائدة:٦٧).

واتە: (دڵنیابە) خوا دەتپارێزێت لە شەڕو خراپەی خەڵکی،.. بێگومان (ئەبو لەهەب)و خێزانەکەی لە هەردوو جیهاندا دۆڕاندیان و خۆیان تەسلیمی ئاگری دۆزەخ کردو بە کافری مردن، بەڵام (روقیە)ی گەنج و لاو کچی (خەدیجە) پاك وگەورە ڕەزای خوای لەسەر، سەرکەوت و بردیەوە کە دواتر شوی بە (عوسمان)ی کوڕی عەفان کرد. بەو پیاوە خواپەرست و بەرێزە. پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) پیرۆزبایی لێ کردن. ئەو ئافرەتانەی کە لە رۆژی بووك گواستنەوەدا ئامادەبوون دەیان وت: أحسن شخصين رأى إنسان رقية وبعلها عثمان

واتە: باشترین کەسمان دیت لە مرۆڤ، روقیەو مێردەکەی عوسمان. پاشان خودای گەورە لە سورەتی (نور) دا دەفەرموێت: ﴿الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ..﴾(النور:٢٦).

واتە: ژنانی ناپاك بۆ پیاوانی ناپاك و پیاوانی ناپوخت بۆ ژنانی ناپوخت، ئافرەتانی پاکیش بۆ پیاوانی پاك و پیاوانی پاکیش بۆ ئافرەتانی پاك.

(ئوم جەمیل)ی پیس بۆ (ئەبو لەهەب)ی پیس بوو، (روقیە)ی پاکیش بۆ (عوسمان)ی پاك بوو. خوا لێیان رازی بێت.

با سەرنج بدەینە ئەم ئایەتانە: ﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا(٨٧)﴾ (النساء).

واتە: جا کێ هەیە قسەو گوفتاری لە فەرمایش و فەرموودەی خوا راستڕو دروستڕ بێت؟

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلاً(١٢٢)﴾(النساء). واتە: جاکێ هەیە راستڕو دروستڕ لەخوا بەڵێنی خۆی بباتە سەر؟

﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ(١٢٨)﴾(النحل). واتە: بەڕاستی خوا لەگەڵ ئەو کەسانەدایە کە خۆیان پاراستووە لە گوناهو هەروەها ئەوانەش کە چاکەکارو چاکە خوازن.

(روقیە)و(عوسمان) ئەم ژن ومێردە پاك وباشە ژیانێکی بەختەوەریان بردەسەر، منداڵێکیان بوو، ناویان لێنا (عەبدوڵڵا) ئەم منداڵە لە تەمەنی (٦) ساڵیدا کەڵەشێرێك بە دەنووك لە چاوی داو تووشی وەرەمی کرد، بەهۆیەوە نەخۆش کەوت و دواتر مرد. قورەیشیەکان دەستیان کرد بە ئازاردانی ئەو کەسانەی کە با وەڕیان هێناوەو موسڵمان بوون، ئازاری زۆریان پێگەیاندن وجۆرەها سزایان بەلاشەو دەروونیان دەگەیاندو زۆر بێ ویژدانانە لە گەڵیاندا دەجووڵانەوە. موسڵمانەکان و پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم) زۆر

لەدەستیان بێزار بو بوون، بەڵام چارەیەکیان نەبوو، نەیان دەزانی چی بکەن. چۆن خۆیان لە دەستیان رزگار بکەن، بۆ پەنایەك بچن و لەوان دوورکەونەوە.

کۆچ کردن بۆ حەبەشە:

پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) رێگای بە هاوەڵەکانی دا کۆچ بکەن بۆ وڵاتی حەبەشە، تاوەکو بتوانن بە ئازادی خواپەرستی خۆیان ئەنجام بدەن.

موسڵمانەکان رویان کردە حەبەشە کە ژمارەیان بەپیاو ژن و منداڵەوە (١٥) یاخود (١٦) کەس بوون، (عوسمان)و(روقیە) "رەزای خوایان لەسەربێت" لەنێو کۆچەبەرەکاندا بوون. ئەو کاتە وڵاتی حەبەشە پاشایەکی دادپەروەری تێدابوو، بەناوی (نەجاشی)، زۆری لەکەس نەدەکرد.

جارێکی تر خەدیجە تاقی دەکرێتەوە بە دورکەوتنەوەی کچەکەی لەگەڵ زاواکەی بۆ وڵاتێك هیچ خزم وکەسێك وناسیارێکی لێ نیە، جا نازانی جارێکی تر یەکتر دەبینەوە یان نا، جا دەبێ باری دەرونی روقەیە چۆن بێت لە دایك وباوکی دوردەکەوێتەوە مەککەی خۆشەویست جێ دەهێڵێت وباوك ودایکی جێ دێڵێت لە شارێك کە هەمویان دژایەتی باوکی دەکەن وهەردەم باوکی لە ژێر هەڕەشەی بێ باوەرەکان دایە خزمەکانیان پێش ئەوانی تر هەرەشەی کوشتنی پێغەمبەر دەکەن.

دەبێ چەند ناخۆش بێت، کاتێك مرۆڤەکان بەهۆی زوڵـم و ئازاردانیان لە خۆشەویستان و نیشتیمانیان دوور دەکەونەوە، یان بۆ ئەو دایك وباوکانەی لە جگەرگۆشەکانیان دادەبڕێن بەهۆی ستەمی مرۆڤە خراپەکارەکانەوە.

کاتێکی زۆر ناخۆش بوو بۆ پێغەمبەرو بڕوادارەکان، ئازارێکی زۆر بوو، کە نەیان دەزانی چی بەسەر ئەم بڕوادارانە دێت.

دەبێت لە دوورکەوتنەوەو جیابوونەوەی خۆشەویستان ناخۆشتر هەبێت؟ فرمێسك لە چاوەکان دەهاتنە خوارەوە، دڵەکانیان لە ناخەوە دەکوڵێ و نەیاندەتوانی دان بەخۆیاندا بگرن و فرمێسك نەڕێژن. پێغەمبەر (صلی اللە علیە وسلم) دەستی کرد بە دوعاو پاڕانەوە لە بارەگای خودای گەورەدا، داوای لە خودای گەورە کرد، کە هەموو بڕوادارەکان بپارێزێت، بەتایبەت ئەم کۆمەڵە کەسەی خۆیان ئامادەکردووە بۆ کۆچ کردن، لە دەستی ستەم رادەکەن وئامادەنین ملکەچی ستەمکاران بن، وەك ئەوان خوانەناس بن و بە نەفامی بژین.

ئەم بەڕێزانەی لەجاری یەکەمدا کۆچیان کرد بۆ حەبەشە بریتی بوون لەمانە: (زوبەیری کوڕی عەوام)و(موسعەبی کوڕی عومەیر)و(ئەبوسەلمە)و خێزانەکەی (ئوم سەلمە)و (ئەبو حوزەیفەی کوڕی عوتبە)و (سوهەیلە)ی خێزانی، و (جەعفەری کوڕی ئەبو تالیب)و خێزانەکەی (ئەسمای کچی عومەیس)و(عوسمان کوڕی عەفان)و(روقیە)ی خێزانی رەزای خوایان لەسەربێت.

موسڵمانەکان گەیشتنە حەبەشە شتی باشیان لە نەجاشی پاشای ئەو وڵاتە بینی. نەجاشی پێشوازی لێکردن و بە پیاوەکانی راگەیاند، کە باشترین هەڵسوکەوت لەگەڵ کۆچەریەکاندا بکەن و رێزیان لێ بگرن، رێگای گرت لەهەموو کارێکی ناشیرین بەرامبەریان بکرێت، سزایەکی گەورەی دەدا، بۆیە قەشەکان، ئەم پێشوازیەی نەجاشیان بۆ کۆچبەرەکان پێ ناخۆش بوو. قوڕەیشیەکان وەفدیان نارد، لەگەڵ دیاریەکی زۆر، بۆ نەجاشی پاشای حەبەشە

تاوەكو كۆچبەرەكانیان بداتەوە، چونكە بە (نەجاش) یان وت: ئەمانە لە قەومی ئێمە رایانكردووەو وازیان لە ئایینی باوانیان هێناوە.

نەجاشی داواكەی ئەوانی رەتكردەوە، كە یەكسەر بیان داتەوە، تاكو نەزانیت میوانەكانی داوای چی دەكەن، كۆچبەرەكانی بانگكردو كۆی كردنەوە كە (جەعفەری كوڕی ئەبو تالیب) نوێنەریان بوو، هات بەرامبەر نەجاشی وەستاو نەجاشی هەر پرسیارێكی لێی دەكرد ئەو وەڵامی دەدایەوەو راپۆرتێكی بۆ نەجاشی خوێندەوە. نەجاشی كاتێ زانی موسڵمانەكان لەسەر هەقن و قورەیشیەكان لەسەر ناهەقن وستەمیان لێ كردوون، وەفدی قورەیشیەكانی دەركردو دیاری یەكانیانیشی پێدا ناردنەوە.

نوێنەری قورەیشیەكان كە بینیان نەجاشی پشتگیری لە موسڵمانەكان دەكات و رێزی ئەوانیشی نەگرت، بە ناچاری و سەرشۆڕی گەڕانەوە مەككە.

نەجاشی بە (جەعفەری كوڕی ئەبو تالیب) و هاوەڵەكانی گوت: ئێوە لێرە دڵنیابن، ئەگەر چیایەكم لە زێڕ بدەنێ ناهێڵم یەك پیاو لە ئێوە ئازار بدرێت.

كاتێك موسڵمانەكان گوێیان لە وتەكانی نەجاشی بوو، دڵیان خۆش بوو، دڵنیاش بوون كە ترسی دوژمنەكانیان نەماوەو ئیتر بە ئازادی لەو وڵاتەدا دەژین، هەستیان كرد كە بەهێز بوون، كە پێشتر هەستیان بە لاوازی خۆیان دەكرد. دادگەری پاشا زۆر دڵخۆشی كردن، سوپاسی زۆری نەجاشیان كرد، بۆ ئەو بڕیارەو هەڵوێستە راست و جوانەی دەرهەق بەوان ئەنجامی دا، دەركردنی دوژمنەكانیان و نواندنی هەڵوێستێكی مەردانە بەرامبەر دوژمنەكانی ئایینی خودا.

هەواڵ نەبوو، لەنێوان (حەبەشە)و شاری (مەککە)دا، کۆچبەرەکان ئاگایان لە کەسوکاریان و ئیماندارانی شاری مەککەدا نەبوو، پێغەمبەر و(صلی الله علیه وسلم) موسڵمانەکانی تر هەواڵێکی کۆچبەرەکانیان نەدەزانی و نەیان دەزانی هەواڵیان چی یە.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لەگەڵ خەدیجەی خێزانیدا زۆر بیری کچەکەیان و عوسمان و موسڵمانەکانی تریان دەکرد، ئەگەر هەواڵێکیش هەبێ و بیبیستێ، وەك ئەوە نیە کە بەچاو دەیبینی. کۆچبەرەکان هەردەم چاوەڕوانی هەواڵی شاری مەککەیان دەکرد، تاکو بزانن، شاری مەککە چۆنەو پێغەمبەرو موسڵمانەکانی تر حاڵیان چۆنە.

ڕۆژێك پیاوێك هاتە حەبەشە کە خۆشترین هەواڵی بە کۆچبەرە موسڵمانەکاندا ئەوانیش باوەڕیان پێی کرد، هەواڵەکەش هەواڵێکی گەورەو دڵخۆشکەربوو، کە موسڵمانەکان زۆر دڵیان پێی خۆش بوو، ئەویش موسڵمانبوونی هەمزەی کوڕی عەبدولموتەلیب و عومەری کوڕی خەتاب بوو، بەڕاستی هەواڵێکی خۆش بوو بۆ کۆچبەرەکان هەستیان کرد لە مەککەدا بەهێز بوونە بەهۆی موسڵمانبوونی ئەو دوو کەسایەتیە کە هەریەکەیان پاڵەوانێکی لێ هاتوو بون.

دەکرێ بەهۆی ئەوانەوە خەڵکانێکی زۆر بێنە ناو ئاینی پیرۆزی ئیسلامەوە. کافرەکانیش نەتوانن بەو شێوەیە چیتر ئازاریان بدەن. بۆیە کۆچبەرەکان ئارەزووی گەڕانەوەی شارەکەی خۆیان کرد، بۆ ئەوەی شاد بنەوە بە دیداری کەسوکاریان و پێغەمبەری پێشەوا (صلی الله علیه وسلم) بە تایبەتیش (روقیە)و(ئیمامی عوسمان) خوایان لێ رازی بێت.

بۆیه هەندێك لە كۆچبەرەكان بڕیاریاندا، بە گەڕانەوەیان بۆ شاری (مەككە). لەنێو كۆچبەرە گەڕاوەكان (روقیە)و(عوسمانی كوڕی عەفان)ی هاوسەری لەگەڵدابوو. هاتنەوە پێش نەوەی بگەنەوە شاری (مەككە) بینیان هێشتا نێوانی موسڵمانەكان و قورەیشیەكان ناخۆشە، بۆیە كۆچبەرەكان نەیاندەزانی بچنەوە حەبەشە یاخود بگەڕێنەوە لەشاری (مەككە) و لەنێو موسڵمانەكاندا بمێننەوە.

(روقیە)و(عوسمان)ی هاوسەری نەوان یەكسەر بڕیاری هاتنەوەی ناوشاری مەككەیاندا، چونكە جیابوونەوەی خۆشەویست وئازیزان ئاسان نیە.

دووبارە ئازاردانی موسڵمانان و كۆچكردنی دووەمیان بۆ (حەبەشە)

كاتێك قورەیشیەكان زانیان موسڵمانەكان گەڕاونەتەوە بۆ شاری (مەككە)، دەستیان كردەوە بە ئازاردانیان، (روقیە)و (عوسمان)ی هاوسەری ئازارمێكی زۆریان گرت، چونكە نزیك بوون لە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)و (خەدیجە)ی دایكی ئیمانداران.

گرنگترین قوربانیاندا، ئازاردانی قوڕیشی فشاری جەستەیی ودەرونی زۆری دروست كردبوو كە دان بەخۆداگرتنی زۆری دەویست، كاتێ بە شێوازی زۆر نامرۆڤانە موسڵمانەكانیان ئازار دەدا، بۆیە موسڵمانەكان ناچاربوون دووبارە بگەڕێنەوە وڵاتی حەبەشە، واتە بۆ جاری دووەم دەستیان كرد بە كۆچكردن.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: روقیەو عوسمان یەکەم کەس کە کۆچیان کردبێ لەپاش حەزرەتی (لوط) و حەزرەتی (ابراهیم) (سەلامی خوایان لەسەربێت).

(خەدیجە)ی دایکی (روقیە) نەیدەزانی ئیتر جارێکی تر چاوی بەکچە خۆشەویستەکەی ناکەوێتەوە، ئەمە دوا بینینیانە لەم جیهانەدا.

خەدیجە لەخەمی دوورکەوتنەوەی کچە ئازیزەکەی دایە، نازانرێت مەرگ مەودای نادات جارێکی ترکچە شیرینەکەی ببینێتەوە، بەڵکو مەرگ بۆ شوێنێکی تری دەبات، کە لەوێدا لە هەموویان دوور دەکەوێتەوەو کەس ناتوانێ یارمەتی بداو فریای بکەوێت، تەنها کاروکردەوە چاکەکانی خۆی نەبێت، لە دوای مردنی بەکەڵکی دێت.

لە سەفەری ئەم جارە روقیە جارێکی تر لە دونیا دایکی نابینێتەوە، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بە لەدەست دانی (خەدیجە) زۆر دڵتەنگ بوو، لەلایەکی تر (روقیە)ی کچی و (عوسمان)و ئیماندارەکانی تری لێ دوورکەوتونەتەوە لە (حەبەشە)ن و دەربەدەرن، کێ بەرگەی ئەو هەموو خەمە زۆرە دەگرێت، لەکاتێکدا بە بەردەوامی لەلایەن بێ باوەڕەکانیشەوە ئازاری زۆر دەدرێت، بەڵام ئەوەی ئومێدو هیوای بوو، دڵی خۆش دەکرد، رۆژ لەداوی رۆژ خەڵك زیاتر لە ئایینی پیرۆزی ئیسلام تێدەگەیشتن و موسڵمان دەبوون، واتە تا دەهات ژمارەیان زیادی دەکرد، موسڵمانەکان بەردەوام بوون لە ئارامگرتن بەرامبەر ئەو هەموو ئازارو ئەشکەنجە زۆرەی بێ باوەڕان.

دووبارە گەڕانەوەی کۆچبەرەکان بۆشاری مەککە:

دوای ئەوەی ئیسلام رۆژ بە رۆژ پەرەی دەسەند و بەهێز دەبوو ، ئیسلام پەرەی سەندووەو لەشاری مەککەدا ئاژاوەیش لەناو حەبەشەدا پەیدا ببوو، بۆیە کۆچبەرەکان بۆجاری دووەم لە حەبەشەوە گەڕانەوە شاری مەککە.

کاتێك گەیشتنەوە جێ (روقیە) لەگەڵ (عوسمان)ی هاوسەریدا یەکسەر چوون بۆ ماڵی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بۆ ئەوەی چاویان بە (پێغەمبەرو خەدیجە) بکەوێت، بەڵام کاتێك (روقیە) چووە ژوورەوە، تەنها چا وی بە (ئوم کەلسوم)و (فاتیمە) کەوت، لەماڵەوە بوون. (روقیە) پرسیاری دایك وباوکی کرد، لە کوێن؟

(ئوم کەلسوم)و (فاتیمە) وەڵامیان داوە، کە باوکیان چووە بۆ پێشوازی موسڵمانە کۆچبەرەکان، لە وەڵامی پرسیار دەربارەی دایکیان، (ئوم کەلسوم)و (فاتیمە) دایانە پڕمەی گریان، (روقیە) تێگەیشت کە دایکی نەماوەو وەفاتی کردووە، (روقیە) لەم باوەڕەدا نەبوو لەم کاتەدا گوێی بە ووشەی مردنی دایکە پاك و خۆشەویستەکەی بزرینگێنێتەوە، وتی: ﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ ئارامی گرت و رازی بوو بە قەزاو قەدەری خودا، بە گریانێکی بەسۆز بۆ دایکی گریا، لە دەروونەوە بۆی دەکولا، (زەینەب)ی خوشکی لە ماڵی مێردەکەی (ئەبو عاص) بوو لە (مەککە) دواتر هات، هەموو خوشکەکان بەیەکتر شادبوونەوە، (روقیە) رووداوی خۆی وئیماندارانی بۆ خوشکەکانی گێڕایەوە، لەم کۆچەی کردبووی بۆ وڵاتی حەبەشە، وخوشکەکانیشی رووداوە ناخۆشەکانی (مەککە) یان بۆ گێڕایەوە کە بەدەستی کافرو بتپەرستەکان دیبوویان، گفت وگۆکانیان تەواو بوو کاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) گەڕایەوە ماڵ ، ئەم دیمەنە پڕبوو، لەخۆشەویستی وسۆزو لەباوەش گرتن، کە ماوەیەکی زۆرو دوورو

درێژه، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لە (روقیە) دابڕابوو، (روقیە) هەرگیز ڕووی باوکی ئەوها بەخەمناکی نەدیتبوو و، هەستی کرد ، مردنی دایکی تەواو کاری لە خۆشەویست (صلی الله علیه وسلم) کردووە، (روقیە) شانبەشانی باوکی راوەستا بۆ ئەوەی پالپشتی تەواوی بکات و کەمێك لە خەمەکانی لێ کەم بکاتەوەو، هەندێك خۆشی و خۆشەویستی بخاتە دڵ ودەروونی خۆشەویست (صلی الله علیه وسلم).

کۆچکردن بۆ (مەدینە)ی پیرۆز:

بتپەرست و بێ باوەڕەکان بەردەوام بوون، لە ئازاردانی موسڵمانەکان و پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بە بەردەوامی ئازاری جەستەیی و دەروونیان دەدان.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ڕێگایدا بە ئیمانداران، کۆچبکەن بۆ شاری مەدینەی پیرۆز، بۆلای ئیماندارەکانی ئەوێ.

بۆئەوەی ئیمانداران لەدەست ستەمی گاوران رزگاریان بێت و لەوێ بەئازادی خواپەرستی خۆیان بکەن وکار بە بەرنامەی (قورئان) بکەن، ئیمانداران تاك تاك وجۆت جۆت کۆچیان کرد بەرەو شاری مەدینە، لەپێش هەموویاندا (روقیە)و(عوسمان)ی هاوسەری لەوێشدا (ئەنصار)ەکانی خەڵکی (مەدینە) زۆر بە گەرم وگوڕی و ڕێزەوە پێشوازیان لێ کردن، دواجار پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) لەگەڵ (ئەبوبەکر)ی هاوەڵیدا کۆچیان کرد.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) خۆشەویستی و برایەتیەکی پتەوی لەنێوان ئەنصارو کۆچبەرەکاندا دروست کرد، تاك ومالی خۆیان بەیەکتر بەخشی، ئەنصارەکان لەمالی خۆیان ئەبەخشی یەوە کۆچبەرەکان. خودای

گەورە لەبارەی ئەنصارەكان دەفەرموویێت:﴿ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلاَ يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُوْلَئِكَ هُمْ الْمُفْلِحُونَ(٩)﴾(الحشر).

واتە: ئەوانەشیان خۆش دەوێت كە كۆچیان كردووە بۆ لایان و لە دڵ و دەروونیاندا جێی هیچ جۆرە حەسوودی و بەخیلییەك نابێتەوە (لەسەر ئەوەی كە بەشی كۆچبەران دراوەو بەشی ئەوان نەدراوە)، حەز بە بەخشینی دەستكەوتەكان بەوان دەكەن، فەزڵی ئەوان دەدەن بەسەرخۆیاندا هەرچەند هەژارو نەداریشن، جا ئەوەی خۆی لە نەفسی رەزیلی بپارێزێت و زاڵ بێت بەسەریدا، ئا ئەوانە هەر سەرفرازن.

(روقیە)و (عوسمان كوڕی عەفان)ی مێردی جێگای رێزێكی زۆر بوون لەم كۆچكردنەدا، چونكە سێ جار لەسەریەك نیشتمان وخۆشەویستەكانیان بەجێهێشتبوو بۆ جێبەجێكردنی فەرمانی خودای گەورەو، جیهاد كردن بوو لە پێناوی خودای گەورە.

خودای گەورە پاداشتی چاكەكاران لەبیر ناكات

پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) لەگەڵ (ئەبوبەكری صدیق) (خوا لێی رازی بێت) لە مەككەوە بەڕێ كەوتن و چوونە ناو ئەشكەوت، هەر لەوكاتەشدابوو خێزانی (ئەبوبەكر)، (سەودەی كچی زومعە) وەفاتی كرد، یەكەم ئافرەتێك بوو لە ئیمانداران دوای (خەدیجە) وەفاتی كرد.

پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) دوای گەیشتن بۆ مەدینە نوێنەرێكی نارد بەدوای كچەكانی (ئوم كەلسوم) و (فاتیمە)دا،كەسوكاری كە لەوێ بەجێ مابوون، (ئەبوبەكر)یش (خوا لێی رازی بێت) (عبداللە)ی كوڕی نارد بۆ

ئاگادارکردنەوەی کەسەکان و بیانهێنێ، (عەبدوڵلا) لەگەڵ (عائیشە) (خوا لێیان رازی بێت) کۆچیان کرد بۆ مەدینە.

(روقیە) دەبێ پشوو بدا:

روقیە کۆچی دوایی دایکی زۆر کاری تێ کردبوو، وەکو برینێك بو بۆی و ئازاری پێی دەخوارد، هیچ دەرمانێك چارەسەری نەدەکرد، ئەوەبوو نەخۆش کەوت و تووشی ئازاری زۆربوو. کاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بانگی ئیماندارانی کرد، بۆ شەڕکردن لەگەڵ بێ باوەڕانی (مەککە)دا، (عوسمانی کوڕی عەفان) خۆی ئامادەکردو خۆی بەیەکەم سەرباز دادەنا بۆ شەڕکردن لەگەڵ موشریکەکان. بەڵام پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمانی پێدا کە ئەو بەشداری شەڕ نەکات بەڵکو چاودێری (روقیە)ی خێزانی بێت وشەونخوونی لەگەڵدا بکات. (عوسمانی کوڕی عەفان) هیچی بۆ نەکرا تەنها گوێڕایەڵی کردنی فەرمانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) نەبێت.

(روقیە) رۆژ لەدوای رۆژ لاوازترو تەنگەنەفەستر دەبوو. (عوسمانی کوڕی عەفان) (رەزای خوای لەسەربێت) زۆر سکی بە (روقیە)ی خێزانی دەسووتاو و سۆزو خۆشەویستی تایبەتی بۆ دەردەبڕی، (روقیە) تواناو هێزی لەبەردا نەمابوو، تەنها دوعای دەخوێندو لەبەر خودای گەورەدا دەپاڕایەوە.

شەڕی (بەدر) دەستی پێکرد، هەر لەسەرەتای شەڕەکەداو لە یەکەم ساتدا (عوتبە)و(شیبە)ی کوڕی (رەبیعە و وەلیدی کوڕی عوتبە) بەدەستی شێری خودا (هەمزەی کوڕی عبدالموتەلیب)و سوارچاکی موسڵمانان (عەلی کوڕی ئەبو تالیب) بەماوەیەکی زۆرو کەم کوژران و، سەری (ئەبو جەهل) یش بڕا کە گەورەترین دووژمنی خوداو پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بوو، بەدەستی

(عبدالله کوڕی مسعود) کوژراو (بیلال کوڕی رباح) که بانگدەری پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بوو، (ئومەیەی کوڕی خەلەف)ی کوشت.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) پەنای برد بۆ خودای گەورە کە یارمەتیان بدات، لەسەرکەوتنیان، ئەوەبوو، خودای گەورە بەسەرکردایەتی فریشتەی خۆی حەزرەتی جبریل هەزار فریشتەی رەوانەکرد، بۆ یارمەتی موسڵمانان، خودای گەورە لە سورەتی (الأنفال) دا دەفەرمووێت: ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ مُرْدِفِينَ(٩)﴾ واته: (یادی ئەو کاتە بکەنەوە کە لە پەروەردگارتانەوە دەپاڕانەوەو داوای یارمەتیتان لێ دەکرد، خوایش خێرا هات بەهاناتانەوەو فەرمووی بەڕاستی من هەزار فریشتەی تر یارمەتی و کۆمەکیتان دەکەم بە شوێن ئەوانی تردا.

گۆڕەپانی شەڕ پڕبوو لەلاشەی کافرو بێ باوەڕاندا، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمانی بە ئیمانداران کرد، کە لاشەکانیان بشارنەوە، لە (بەدر). کاتێك لاشەی (ئومەیەی کوڕی خەلف)یان هەڵگرت لاشەی داڕزابوو، پارچە پارچە ببوو، بۆیە لەشوێنی خۆی بەجێیان هێشت و بەردیان لەسەر کەڵەکە کرد، تا لاشەکەی بزربوو. بەڵێنی خودای گەورەو پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دێتەجێ لەکاتێکدا بەڵێنی سەرکەوتنیان بە موسڵمانان داوە، ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ(٤٧)﴾(الروم). واته: (ئەوسا ئیتر سەرخستنی ئیمانداران بە ئەرکی سەرشانی خۆمان زانی و سەرکەوتنمان پێ بەخشین.

خودای گەورە بە فریشتە پیرۆزەکانی یارمەتی موسڵمانانی دا تاسەریان بخاتو، لەپێش هەموو فریشتەکانیش حەزرەتی (جبریل)،(سەلامی خوای لەسەر).

شەڕ کۆتایی هات و تەم ومژی شەڕ نەما، پێغەمبەرو هاوەڵەکانی بە سەرکەوتوویی گەڕانەوە، ئالآی سەرکەوتن لەسەر سەریان دەشەکایەوە بە هەموو دەنگی خۆیان تەکبیریان لێدەداو دەیانگوت (الله اکبر، الله اکبر). و سوپاسی خودای گەورەیان کرد، بۆ ئەو دەستکەوتەی کە خودای گەورە بەڵێنی پێدابوون، و بەڵێنی خۆی هێ نایە جێ و سەرکەوتنی بۆ مسۆگەرکردن. دەنگی باوەڕداران بە بەردەوامی دەهات و دەیانگوت (الله اکبر، الله اکبر) و چوونە ناو شاری (مەدینە) لەوکاتەدا لێوەکانی (روقیە)ی نازداری کچی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) و خێزانی (عوسمانی کوڕی عەفان) خوا لێی رازی بێت شەهادەی دەهێناو دەیگوت: "أشهد ألا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله"، بەردەوام بوو تاکو وەفاتی کردو گیانی پاکی سپارد لە گەڵ هاتنی یەکەم مژدەی سەرکەوتنی موسڵمانان لە شەڕی بەدەر بۆ مەدینە خاتو روقیە گیانی پیرۆزی سپاردە خالقی گەورە. (عوسمانی کوڕی عەفان) بۆ ئەم خێزانە بەوەفاو خۆشەویست و دڵسۆزەی فرمێسك لە چاوەکانی هاتنەخوارەوە و، ووتی: (إنا لله وإنا إليه راجعون). کاتێك (خەدیجە)ی پاك وەفاتی کرد، (روقیە) لەلای دایکی نەبوو، لەبەر ئەوەی لە (حەبەشە) بوو، دایکی لەدووری ئەو سەری نایەوە، ئەمڕۆش کە ئەو لەسەرە مەرگدابوو، وەفاتی کردووە باوکی لەلا نیە. مەگەر هەموویان لە رۆژی قیامەت و لەسەر حەوزی کەوسەر بەیەك شاد دبنەوە، بە پشتیوانی خوا. وەفاتی (روقیە) لە ساڵی دووەمی کۆچی بوو. (عوسمان) پرسیاری کرد لە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) پاداشتی من چیە لە جەنگی بەدر؟! پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: تۆ بە یەکێك لە بەشدارانی جەنگی بەدر دادەنرێت.

خاتوو نوم کەلسوم (رەزای خوای لەسەر بێت)

نوم کەلسوم (رەزای خوای لەسەر بێت) کچی سێیەمی پێغەمبەر بوو لە (خەدیجە) ئەویش وەك کچەکانی تری پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) لە ماڵی پێغەمبەرایەتی پەروەردە کرابوو، لەسەر پاکی وحەیاو تەقواو خودا پەرستی. کاتێ پێگەیشت لەلایەن خزمەکانی یەوە خوازبێنی کرا، کە ئەو کاتە هێشتا ئایەت دانە بەزیبوو، پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) پەیامی بۆ نەهاتبوو.

لە نمایش کردنی ژیانی روقیە (رەزای خودای لەسەر بێت) تیشکمان خستە سەری بۆیە پێویستی بە دوبارە بونەوە نیە. وەك خوازبێنیان لە لایەن مامی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) (ئەبو لەهەب)و (ئەبو تالیب) چوونە لای پێغەمبەرو خوازبێنی (روقیە)یان کرد بۆ (عوتبە) و(نوم کەلسوم) بۆ (عوتیبە) ی کوڕانی ئەبو لەهەب. دواتریش روداوەکە بەرەو کوێ چو وچیان بەسەر هات.

(ئەبولەهەب) و (نوم جەمیل) تا دەهات زیاتر ئازاری پێغەمبەریان (صلی الله علیە وسلم) دەدا، بەلاَم پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) زیاتر موکرِتر دەبوو و، تا دەهات بەهێزتر دەبوو لە بانگەوازەکەیدا.

دواتر بانگەوازەکەی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) سەرکەوت هەرچەند نموونەی وەك (ئەبولەهەب و نوم جەمیل و ئەبو جەهل) تەگەرەیان دەخستە سەر رێگای بانگەوازەکەی بۆ ئەوەی سەرنەکەوێت.

ئەو کەسانەی کە لە رەحمەتی خودای گەورە بێ بەش کرابوون، هەردەم خەریکی ئاژاوە نانەوەو دوژمنایەتی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) بوون،

جۆرەها نەخشەو پیلانی پیسیان دادەنا لە دژایەتی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم).

ئەبو لەهەب بە (عوتەیبە)ی گوت: رووت لە من حەرِام بێ تا نەچی یە لای (محمد) و کچەکەی تەلاَق نەدەی.

پێش ئەویش (عوتبەی) کورِی ناردبوو، بۆ تەلاَقدانی (روقیە)، (عوتەیبە) لەسەر قسەی بابی و دایکی هەڵسا چووە لای پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کە خەڵکی لە چواردەوری بوو، پێی وت: ئەوە کچەکەتم تەلاَق داو، کوفر دەکەم بە دینەکەی تۆ، وازم لە کچەکەت هێنا، نەمنت خۆش بوێ و نەمنیش تۆم خۆش دەوێ، پاشان پەلاماری پێغەمبەری داو کراسەکەی درِاندو لەبەری کردەوەو تفی لێ ی کرد.

پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) بەرامبەر بەوکردەوەی دوعای لێ کردو فەرمووی: (اللهم سلط علیه کلباً من کلابك).

واتە: (خودایە سەگێك لە سەگەکانی خۆتی بەسەردا زاڵ بکە). ئەبو تالیب لەوێ بوو، ئەم دوعایەی پێ ناخۆش بوو، زانی دوعاکەی قەبوڵە، بە پێغەمبەری ووت: چیت کرد؟!

ئینجا عوتەیبە گەرِایەوە لای باوکی، باوکی لێی پرسی: عوتەیبە چیت کرد؟

ئەویش رووداوەکەی بۆ باوکی گێرِایەوە، کە چی بە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کردووەو ئوم کەلسومی کچی تەلاَق داوە.

ئەبولەهەب ووتی: ئەو چۆن وەلاَمی دایەوە؟

عوتەیبە ووتی: دوعای لیّ کردم و وتی: " خودایە سەگێك لە سەگەکانی خۆتی بەسەردا زالْ بکەی".

باوکی ووتی: کوڕم باوەڕت بە دوعای (محمد) نەبێت. ئەبو لەهەب و ژنەکەی هەرچەندە زۆرتر ترسان لەم دوعایەی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) بەلاّم بەسەر خۆیان نەهێنا.

ئەبولەهەب و عوتەیبەی کوڕی لەسەر سەفەربوون، لەگەڵ کاروانچیەکانی تر کەوتنەڕێ بەرەو شام، لە ڕێگا لایاندا شوێنێك، ڕاهیبێك سەرپەرشتی ئەو شوێنەی دەکرد، ڕاهیبەکە چووە لایان و پێی گوتن ئەم شوێنە دڕندەی زۆری لیّ یە، لە شێرو کەمتیار ئاگاتان لەخۆتان بێت، ئەبولەهەب ترسی دوعاکەی پێغەمبەری (صلی الله علیە وسلم) هەر هەبوو، کاتی نوستن شوێنێکی بەرزیان بۆ عوتەیبە داخست، شەو شێرێك هات، یەك یەك بۆنی کردن، تا گەیشتە عوتەیبە دایە بەر کەلّبەو چڕنۆکان تاکو کوشتی.

هەندێك دەگێڕنەوە: شێرەکە سەری عوتەیبەی بردو شکاندی، کاتیّ گەیشتنە سەری دواهەناسەی داو ووتی: ئەی قوڕت بەسەر دایە، بەم خودایە ئەمە دوعای (محمد) بوو کاری لیّ کردم، ئەو لە مەککەو من لە شام.

(ئەبولەهەب) هەستی کرد ئەویش لە دوعاکەی پێغەمبەر (صلی الله علیە وسلم) ڕزگاری نابێت، بە تایبەت کە ڕووداوی کوڕەکەی بەچاوی خۆی بینی، بەلاّم هێشتا هەر موسلّمان نەبوو، بەردەوام بوو لەسەر کەللە ڕەقیەکەی.

ئەم کارە چەپەلّەی (ئەبولەهەب و ئوم جەمیل) کە لەگەڵ کوڕەکانیان ئەنجامیاندا بە سوکایەتی کردن بە پێغەمبەرو تەلاقدانی کچەکانی (ئوم کەلسوم و روقیە) ئازارێکی زۆری پێغەمبەریان (صلی الله علیە وسلم) دا. ئەم ئازارە نەك

هەر بۆ پێغەمبەر بوو (صلی الله علیه وسلم)، بەڵکو بۆ گشت ئەندامانی خێزانەکەیان ناخۆش بوو، بە تایبەتیش بۆ پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) و (خەدیجە)ی خێزانی و، ئازاری زۆریش بۆ (ئوم کەلسوم)و (روقیە) بوو.

ئوم کەلسوم دوای ئەوەی خۆی وخوشکی روقیە لەلایەن ئامۆزایەکانیان تەلاق دران زۆر دڵ تەنگ بوو دواتر روقیە مێری بە ئیمامی عوسمان کرد وکۆچی کرد بۆ حەبەشە وئەو لەلای دایك وخوشکە بچوکەکەی (فاتیمە) مایەوە ودواتر لە گەڵ باوکی پیرۆزی وگشت موسڵمانەکان کەوتە بەر شاڵاوی دڕندانەی موشریکەکان، رۆژانە ئاگارداری ئازارو ئەشکەنجەدانی خوشك برایانی بوو لە موسڵمانەکان لەو لاشەوە دایکی هێدی هێدی باری تەندروستی خراپ دەبوو ئەویش خزمەتی دەکرد ودەیویست ئەو کەلێنەی روقیە بۆ دایکی دروستی کردوە ئەو پڕی بکاتەوە تا گەیشتە ئەوەی خرانە ناو دوڵی ئەبو تالیب و دایکی زیاتر باری تەندروستی خراپ دەبوو، ئەو کچە خۆ راگر وئارامگرە رۆژانە پێشوازی لە باوکی دەکرد وخزمەتی دایك وخوشکە بچوکە نازدارەکەی دەکرد.

دواتر ئامادەی کۆچی دوایی دایکە بەرێز وپڕ سۆزەکەی بوو، جگە لەوەی هەر چەند جاری باوکی بۆ گەیاندنی پەیامی خودا دەردەچوو ئەو دڵە خورپەی دەگرت ودەستی بە دوعاو نزا دەکرد تاوەکو خودای گەورە باوکی سەرکەوتوو بکات وبیپارێزێت.

ئەوە بوو دایکی وەفاتی کرد وروقیەی لەلا نەبوو ئەویش فرمێسکەکانی دەباراندو سوپاسی خودای دەکرد. تا روقیە هاتەوە تاوەکو ماڵێکی بێ دایك ببینی ودوو خوشکە بێ دایکەکەی چاوەڕوانی دەکەن.

جارێکی تر لەگەڵ خوشکە کۆچ بەرەکەیان کۆبونەوە وزەینەبیش هەردەم سەردانی دەکردن جا چۆن واناکەن لەکاتێك پەروەردەی دەستی پێغەمبەری خودان وقورئان لە ماڵی ئەوان دادەبەزیتن..!!

شوکردنی "ئوم کەلسوم" بە "عوسمان کوڕی عەفان" خوا لێیان رازی بێت.

پاش شەڕی (بەدر) مێردی (حەفسە)ی کچی (عومەری کوڕی خەتاب) (خوا لێیان رازی بێت) کە ناوی (خەنیس کوڕی حوزافە) بوو، پاش برینداری لە شەڕەکەدا، کۆچی دوایی کرد.

دواتر عومەری کوڕی خەتاب کە (حەفسە)ی کچی بێوەژن بۆوە، چووە لای (ئەبو بەکرو عوسمانی کوڕی عەفان) بۆ ئەوەی کچەکەی بخوازن.

بەلام (عوسمانی کوڕی عەفان) خوا لێی رازی بێت، وەلامی (عومەری کوڕی خەتاب)ی نەدایەوە، کە (حەفسە)ی دەوێ یاخود نا، (ئەبو هورەیرە) رەزای خوای لێ بێت دەفەرمووێت: کاتی (روقیە) کۆچی دوایی کرد، (عوسمانی کوڕی عەفان) گریا، پێغەمبەر (صلی اللە علیە وسلم) فەرمووی: بۆ دەگری؟

(عوسمان) لە وەلامدا وتی: لەبەرئەوەی لە تۆ دوور دەکەومەوەو تازە لە تۆ دادەبڕێم، لە زاوایەتی تۆ.

پێغەمبەر (صلی اللە علیە وسلم) فەرمووی: (جبریل ـ علیە السلام) پێی راگەیاندم کە بەفەرمانی خوای گەورە، خوشکەکەی لە تۆ مارە بکەم. هەروەها دەگێڕنەوە: کە پێغەمبەر (صلی اللە علیە وسلم) فەرموویەتی: "نیگام لە ئاسمان بۆ هاتۆتە خوارەوە، کە "ئوم کەلسوم" بدەم بە "عوسمان".

هاوسەرگیری "ئیمامی عوسمان" و "ئوم کەلسوم" دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی (٣)ی کۆچی. بەفەرمانی خودای پەروەدگار "ئیمامی عوسمان" بوو بە مێردی "ئوم کەلسوم".

"ئیمامی عوسمان" توانی قورئان کۆ بکاتەوە و، بیری "معونە "ی کڕی وتەرخانی کرد بۆ موسڵمانان بەبێ بەرامبەر، نوێنەری پێغەمبەر بوو، لە ئاشتبوونەوەی (حودەیبیە) (صلح الحديبية)و، یارمەتی موسڵمانان زور دەدا، زۆر کاری تری ئەنجامداوە. خۆشەویست بوو لەناو قورەیشیەکاندا، بۆیە قورەیشیەکان ئەیان ووت: (حبك والرحمن.. حب قريش عثمان). وە بە "ذا النورين" ناسرابوو، چونکە دوو کچی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) هاوسەری بوون، لە دوو کۆچکردندا بەشداری کردبوو، نوێژی لە دوو قیبلەدا کردبوو.

"ئوم کەلسوم" چووە لای پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) وتی: مێردی فاتیمە باشترە لە مێردی من واتە:(ئیمامی عەلی).

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) پێی فەرموو "خوداو پێغەمبەری خۆش دەوێ، خوداو پێغەمبەریش ئەویان خۆش دەوێ". (ئوم کەلسوم) بە باوکی ووت: مێردی من خوداو پێغەمبەری خۆش دەوێ و خوداو پێغەمبەریش ئەویان خۆش دەوێ.؟

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی:" بەڵێ، زیاتر ئەگەر چوویتە بەهەشت، ئینجا شوێنی مێردی خۆت (عوسمان) دەزانی، کە هیچ هاوەڵێکی من ئەو شوێنەیان نیە، کە ئەو هەیەتی، جا "ئوم کەلسوم" کچم چیت لەوە باشتر دەوێ؟! چ بەختەوەریەکە بەدەستت هێناوە".

دڵ باشی وکاره چاکەکانی "عوسمان" خوا لێی رازی بێت، مرۆڤ سەرسام دەکات، لە گوێڕایەڵی یەکانی بۆ داواکاریەکانی خوداو پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زۆر ملکەچی داخوازی وفەرمانەکانی خوداو پێغەمبەربوو، زۆر بیری خودای گەورەی دەکردو قورئانی دەخوێند، ئەوەندە رەوشتی جوان و باشی هەبوو، ئەگەر لەبەر ئەوەی (روقیەو ئوم کەلسوم)ی کچی پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) لەلابووە، ناویان لێناوە (ذي النورين)، ئەی چەند نوور چاوەڕێی دەکات لە بەهەشتدا.

(ئوم کەلسوم) لە شەڕی (فتح الفتوح) لە رزگارکردنی شاری مەککەدا چاوی گەش بووەوەو بە دیتنی باوکی، کە بینی (بتەکان) دەشکێنێ تاکو (کەعبە)ی پیرۆز پاك بکاتەوە لە هاوبەشی بێ باوەڕاندا.

کۆچی دوای کردنی (ئوم کەلسوم) خوا لێی رازی بێت:

پاش تەمەنێکی پڕ تەقواو خودا پەرستی، (ئوم کەلسوم) نەخۆش کەوت، لە مانگی (شەعبان)ی ساڵی (٩)ی کۆچیدا، نەخۆشیەکەی هەراسانی کرد، لەناو جێدا کەوت، نەخۆشیەکەی توندو ئازاردابوو، بەلاَم لێوەکانی هەر بە یادی (خودا) دەجولاَندەوە.

بەم نەخۆشیەی گوێی لە دەنگی بیلال بوو، بانگی بەیانی دا، (عوسمان)ی مێردی نەی دەویست جێی بهێلی، بەلاَم خودای گەورە بانگی دەکات بۆ نوێژ، بە چاوێکی سۆزو بەزەیی یەوە تەماشای (ئوم کەلسوم)ی کرد، ئینجا بۆ نوێژی بەیانی کەوتەڕێ.

(ئوم عەیاش) گوێی لە هەناسەکانی کۆتایی بوو، بەرەو مەرگ نزیك دەبۆوەو، ناردی بەدوای (عوسمان)ی مێردی پێی راگەیاند کە بێتەوە. (عوسمانی

کوڕی عەفان) لە مزگەوت گەڕایەوە، پێغەمبەریشی (صلی الله علیه وسلم) لەگەڵی دابوو، لەگەڵ (ئەبو بەکرو عومەرو عەلی)و هەندێکی تر لە یاوەرانی (ڕەزای خودایان لەسەر بێت).

(ئوم کەلسوم) فرمێسکەکانی دەهاتە خوارەوە، هیچ قسەیەکی نەدەکرد، تەنها ئەو وشانەی دەردەبڕی: کە تەنیا خودای گەورە لێی رازی بێت، لە کاتی سەرە مەرگ ئەم چەند ئافرەتە لەلای بوون، (ئەسمای کچی عومەیس) و خێزانی (ئەبو بەکر) و(سەفیەی کچی عەبدولموتەلیب) و (فاتیمەی خوشکی) چاودێری یان دەکر ولە دیاری دانیشتبوون.

هەناسەبڕکەی پێ کەوتبوو، بەرەو مەرگ نزیك دەبۆوە، تاکو بەم جۆرە گیانی پاکی سپارد، ئامادەبووان دوعایان بۆ دەخوێندو فرمێسکیان بۆی ڕشت، لە (بەقیع)دا شاردیانەوە.

شەش ساڵ تەمەنی هاوسەرێتی لەگەڵ ئیمامی عوسمان بەسەر برد.

خاتوو فاتیمە"ڕەزای خوای لەسەر بێت"

فاتیمە کچی چوارەمی پێغەمبەر بوو (صلی الله علیه وسلم) ئەویش وەکو خوشکەکانی تری لە خەدیجەی خێزانی پێغەمبەرە (صلی الله علیه وسلم).

ئیمامی زەهەبی لە ژیاننامەی پێغەمبەردا (صلی الله علیه وسلم) دەڵێ:(فاتیمە لەپێش (بعثة) واتە (بەر لە دابەزینی نیگا) بە ماوەیەکی کەم لەدایك بوو، لەشاری مەککەدا.

(ئیبن حەجەر) دەڵێت: بۆیە نازناوی "الزهراء"ی پێ بەخشرا، چونکە پەروەردەکرا بە پەروەردەکردنێکی موسڵمانانە، وەپاکی لەدایکی وەرگرت، وە پەروەردەکراو بەخێوکرا لەسەر سیفات و ڕەوشتێکی بەرز لەلایەن دایك و

باوكی یەوە، لەگشت بوارەكاندا شتەكانی بەباشی فێركرا، ئەمە شتێكی سەرسوڕهێنەر نیە كە منداڵێك لە باوكێكی وەكو پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)و لەدایكێكی وەكو (خەدیجە) بوبێت وگەشەی ونمای كردبێت، لە كاتێكدا ئەم دایك وباوكە پێشەوای پاكی و ڕەوشت بەرزی بوون، بۆیە خوای گەورە دەفەرمووێت:﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا(٢١)﴾ سورەتی (الاحزاب).واته: سوێند بەخوا بەڕاستی لە پێغەمبەری خوادا چاكترین نموونەی تەواو رێك وپێك هەیە تا چاوی لێ بكەن و شوێنی بكەون، بەتایبەت بۆ ئەو كەسانەی ڕەزامەندی خوایان مەبەستە، سەرفیرازی قیامەت ئاواتیانە، هەمیشە وبەردەوام یادی خودا بەزۆری ئەنجام دەدەن و زمانیان پاراوە بەیادی ئەو).

ئەوە ئەوەمان بۆ دەسەلمێنی كە هەرچوار كچی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بەر لە پێغەمبەرایەتی لە دایك بوینە وئامادەی دابەزینی نیگا بوینە.

فاتیمە كچێكی زۆر زیرەك بوو، مێشكێكی فراوان و بیرێكی تیژی هەبوو، ئازاو بوێر بوو، چونكە لەگەڵ هەقدا بوو، بەڕەوشتە باشەكانی ناسرابوو.

یارمەتیدانی فاتیمە بۆ باوكی:

كاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) نیگای (وحی) بۆ هاتە خوارەوە، فاتیمە تەمەنی (٥) ساڵ بوو، لەگەڵ دایكیدا بەرەنگاری هەموو ئەو ناخۆشیانە دەبۆوە كە دەهاتە سەر رێگایان، دەیزانی ئامانەتێكی گەورە لەسەر شانیانە، لەگەڵ ئەوەی بەتەمەن بچوك بوو بەڵام توانی هەموو دووژمنەكانی باوكی بناسێ. زۆر بەهێزبوو، بەرامبەر ئەو كۆسپ و تەگەرانەی دەهاتنە سەر رێگایان، بە ورەیەكی بەرزەوە بەرەنگاریان دەبووەوە، ملكەچی كوفر نەدەبوو، سوجدەی

تەنها بۆ خودای گەورە دەبرد. لەو کاتەدا چەندان سوکایەتی وکاری نارێك وکردەوەی ناشیرین بەرامبەر باوکی و خانەوادەی ئەنجام دەدرا. بۆ نموونە: (ئەبو جەهل) لەگەڵ کۆمەڵەکەی کە کافرو بێ بڕوا بوون، دووجار جۆرێك لە جۆرەکانی سوکایەتی بەرامبەر بە پێغەمبەر (صلى الله علیه وسلم) ئەنجامیاندا ئەویش شتی پیسیان دەهێناو دەیان خستە سەر شان و پشتی پێغەمبەر (صلى الله علیه وسلم) لەکاتی نوێژکردن لە سوجدەدا. دووجار هەڵسان بەم کارە ناشیرین و نارێکەی دوور لە خوو رەوشتی مرۆڤایەتی، پاشان گاڵتەشیان بە پێغەمبەری پێشەوا دەکرد. هەردوو جار فاتیمە بەگریان باوکی ئاگادار دەکردەوە، کە دەستەو تاقمی (ئەبو جەهل) ئەم کارە پیسەیان لە دژی باوکی کردووە، بەرگری لە باوکی دەکردو بە دەستەکانی پیساییەکانی لەسەر پشتی باوکیدا لادەبردو سەرشانی باوکی خاوێن دەکردەوە، وقسەی ناشیرینی بەو کەسە دەگووت کە بەم کارە پیسە هەڵساوەو سوکایەتی بە باوکی کردووە. پێغەمبەر (صلى الله علیه وسلم) کاتێ لەنوێژ دەبۆوە دەیفەرموو: "اللهم علیك بقریش.. ثلاث مرات _ أللهم علیك بأبي جهل بن هیشام، وشیبه بن ربیعة وعتبة بن ربیعة، وعقبة بن معط". واتە: جارێکیان فاتیمە خۆی گوێی لێبوو کە دەیانویست لە پێغەمبەر (صلى الله علیه وسلم) بدەن، فاتیمە بەگریان گەڕایەوە ماڵەوە بەباوکی ووت: دەیانەوێت بتکوژن.

پێغەمبەریش (صلى الله علیه وسلم) پێی ووت: "کچم مەگری خودای گەورە ڕێگایان لێ دەگرێ".

پێغەمبەر (صلى الله علیه وسلم) گەورەترین وبەهێزترین بیروباوەڕی بەخودای گەورە هەبوو، پاسایەکەش وایە هەر کەسێ لەگەڵ خودای گەورە بێ،

خودای مەزن پارێزگاری لێ دەکاو پشتیوانی دەبێ، هەر کەسێکیش لەگەڵ خودای گەورە بێت نابێت بترسێ و دڵتەنگ بێ وچۆك دابدات.

فاتیمە بەم وڵامانەی باوکی دڵخۆش دەبوو بەیادی دەهاتەوە کە باوکی پێغەمبەری خودایە چونکە مرۆڤ لە کاتی ناخۆشی تەنگاو دەبێت وزۆر جار شت لە یاد دەکات لەژێر فشاردا بەڵام کاتێك پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) قسەی دەکرد ئەوە جارێکی تر هەشیار دەبویەوە، کارێکی سروشتیشە بەناخۆشی یەکانی باوکی دڵتەنگ دەبوو چونکە مرۆڤە ومەعصوم نیە تەنیا ئافرتێکی صالیحەی خودا پەرستە. فاتیمە گەلێك نازدار بوو، وەك گوڵ پاك و بۆندار بوو، دڵە ناسکە بچکۆلانەکەی زۆر جار بەرگەی ئەو سوکایەتی پێکردنەی نەدەگرت کە بەرامبەر باوك و کەسو کارەکەی دەکرا ناچار پەنای بۆ گریان دەبرد. هەروەك دەگێڕنەوە: جارێکیان فاتیمە لە رێگا بەرەو ماڵ دەگەڕاوە، (ئەبو جەهل) شەڕی پێ فرۆشت وقسەی پێ گوت، فاتیمەش بە گریان رۆیشت تا گەیشتە (ئەبو سوفیان) کە هێشتا موسڵمان نەبوو بوو، فاتیمە پێی راگەیاند (ئەبو جەهل) ئەم کردارە ناشیرینەی کردووە، (ئەبو سوفیان) تەحەمولی نەکرد کە بەم شێوەیە هەڵسوکەوت لەگەڵ ئەم کچە بچووکە بکرێت و، قسەی ناشیرینی پێ بگوترێ، چوو لەپێش چاوی فاتیمە قسەی بە (ئەبو جەهل) ووت.

بەم قسە پێگوتنەی (ئەبو جەهل) زۆر نارەحەت بوو و تووڕەی کرد. فاتیمە کاتێ گەڕایەوە لای باوکی ئەم رووداوەی بۆ باوکی گێڕایەوە کە (ئەبو سوفیان) بەرگری لێ کردووەو قسەی بە (ئەبو جەهل) گووتووە، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی :"اللهم لاتنسها لأبي سوفيان". واتە: خودایە ئەم کردەوەی (ئەبو سوفیان) لەبیر مەکە. خودای گەورە داواکەی پێغەمبەری (صلی

الله عليه وسلم) قەبولّ کردوو سینگی ئەبوسوفیانی پاك کردەو لەگومان و دوو دلّی، (ئەبو سوفیان) دواتر هاتە ناو ئیسلام، دلّی بە باوەر رووناك بویەوە، شرك و تاریکی لەناو دلّی (ئەبو سوفیان) نەما.

فاتیمە هەرچەند ئەو کاتە بچووك بوو، بەلاّم خاوەنی بیرو باوەڕێکی گەورەو بەهێزبوو، مێشکێکی فراوانی هەبوو، لەهەموو ئەو کۆسپ و تەگەرانەی دەهاتنە سەر ڕێگای باوکی. فاتیمە لەگەلّ باوکیدا بوو وپشتگیری لیّ دەکرد، بۆیە کافرەکان زۆر رقیان لێی دەبۆوە.

پاش هەلّگرتنی ئابلّوقە لەسەر پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم)و موسلّمانان، (ئەبو تالیب)ی مامی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کۆچی دوایی کرد، کە هەردەم پالّپشتی بەهێزی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بوو، بە هەموو جۆرێك یارمەتی و پشتگیری دەکرد.

بە مردنی (ئەبو تالیب) پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زۆر خەمبار بوو، دوای (٣) رۆژ (خەدیجە)ش بە نەخۆشی کۆچی دوایی کرد، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) و فاتیمە وخوشکەکانی زۆر خەمبار بوون بەمردنی ئەم دووە، بەتایبەتی کە روقیەی خوشکیان کۆچی کردبوو ولەکاتی مردنی دایکی ئامادە نەبوو ، وەفاتی خەدیجە کۆسپێکی گەورەی خستە ناو خێزانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)، بڕوادارانیش بەشداری ئەم خەمە گەورەیە بوون، بۆیە ئەم سالّەیان ناو نا سالّی خەمباری (عام الحزن).

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زۆر خەمبار بوو لەبەر ئەوەی ئەم دووە زۆر یارمەتیان دەدا بە بەردەوامی، بە تایبەتی (خەدیجە) هەر لەسەرەتای هاوسەرێتی یەوە بە بەردەوامی یارمەتی دەداو زۆر وەفادار بوو بۆی.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دوو کچەکەی (ئوم کولسوم)و (فاتیمە)ی بەجێهێشت و ڕۆیشت بۆ (تائیف). کاتێك گەیشتە (تائیف) خەڵکەکەی لەجیاتی بەدەم بانگەوازییەکەی بچن و موسڵمان بن، بە پێچەوانەی بانگەوازەکەی جوڵانەوە، زۆر بە ناشیرینی هەڵسوکەوتیان بەرامبەری کرد، هەڕەشەیان لێ کردو ئیهانەیان کرد، بە منداڵان بەرد بارانیان کردو بریندارییان کردو لەوێدا دەریان کرد.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لەوێ گەڕایەوە، بۆ شاری (مەککە) بۆ لای خاوخێزان و ئیمانداران، بەڵام بێ هیوا نەبوو لە ڕەحمەتی خوای گەورە، پاش ئەم هەموو ناخۆشیانەی هاتنە سەر ڕێگای. دوای ئەوناخۆشیانە خوای گەورە دڵی پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) خۆش کرد، فاتیمە بە دڵ خۆشبوونی باوکی ئەویش دڵ خۆش بوو، ئەویش هەواڵ ودەنگ و باسی مەدینە بوو، ئەو خەڵکانەی لە مەدینە دەهاتن بۆ (مەککە) بە پێغەمبەریان (صلی الله علیه وسلم) ڕادەگەیاند: کە خەڵکانێك لە مەدینە ئیمانیان بەتۆ هێناوەو دەیانەوەێ بێنە ناو ئایینی ئیسلام.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمانی بە (موسعەبی کوڕی عومەیر) کرد، کە بچێ بۆ شاری (مەدینە) تاکو ئیسلام بۆ خەڵکی مەدینە ڕۆشن بکاتەوەو پێیان ڕابگەیەنێت، قورئانیان فێربکات.

(موسعەب) دوای ئەوەی ماوەیەك لای ئیماندارەکانی (مەدینە) مایەوە، گەڕایەوە شاری (مەککە) و لای پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) بە پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) ڕاگەیاند کەوا ئیماندارەکانی شاری مەدینە دەیانەوێت چاویان بە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بکەوێت، لەکاتی

حەجدا. (کچەکانی پێغەمبەر) زۆر دڵیان خۆش بوو، بەوەی کۆمەڵە کەسێك لە (مەدینە) هاتوونەتە ناو ئایینی پیرۆزی ئیسلامەوە. چونکە ئەو کاتە سەرەتای ئایینی پیرۆزی ئیسلام بوو، ژمارەی موسڵمانان زۆر کەم بوون و لە ئازارو ئەشکەنجەدا دەژیان بەدەست کافرەکان بوو، ژیان و دونیایان زۆر لێ تەسك بوو، جا تاکە کەسێکیش کە موسڵمان دەبوو، بۆ موسڵمانان دڵنەوایی و سەرفرازی بوو، چ جای ژمارەیەك لە شارێکی تردا موسڵمان بن، دەرگای شارێکی تریان بۆ والآ بووەو پشتیوانیان زیاتر بوو، کەواتە دەتوانن ئازارو ئەشکەنجە جێ بهێڵن و بچن بۆ ئەوێ کە شارێکی نزیکی شارەکەی خۆیانە، هەر وایش بوو، دواتر پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) و موسڵمانان شاری مەککەیان جێ هێشت و چوون بۆ مەدینەی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) و لە مەدینە ئیسلام گەشەی زۆر کرد توانیان لەوێ دەوڵەت دروست بکەن و هەناسەیەکی بەختەوەری هەڵبکێشن. جا بۆیە فاتیمە و خوشکەکانی زۆر دڵخۆش بوون، بە تایبەت کە باوکیشیان زۆر دڵخۆشە جا کچێکی وەك فاتیمە رەزای خودای لەسەر بێت پەروەردەی ئەو باوکە مەزن وبەرێزە بێت دەبێ چ جۆرە ئەخلاق وتێگەیشتن ودیدێکی هەبێت بۆ رووداو پێشبینیەکان، لەبەرئەوەی ئەو کاتە ژمارەی موسڵمان کەم بوو، تەنها لەشاری مەککەش بوون، جا چەند کەسێك موسڵمان بین بەتایبەتی لەشارێکی تردا، پشتیوانی بوونێکی باشە بۆ بانگەوازی ئیسلامی، لەکاتێك بیانەوێ ئەم شارە پڕ لەستەمکارەیە جێبهێڵن و بچنە شارێکی، کە موسڵمانی خاوەن هەڵوێست خودا ویستی لێ یە ، بۆ ئەوان جێگای حەوانەوەیە.

بەتایبەت هەوڵ وکۆشش کردن لەپێناو ئاینێکدا کە ئاینی خودای پەروەدگارە، هەر خۆیشی پارێزگاری لێ دەکات.

خوای گەورە دەفەرمووێت: ﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الإِسْلاَمُ﴾(آل عمران:١٩) واتە بە راستی دین و ئایینی پەسند لای خوا تەنها ئایینی ئیسلامە.

خوای گەورە لە ئایەتێکی تردا دەفەرمووێت:﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الإِسْلاَمِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنْ الْخَاسِرِينَ(٨٥)﴾(آل عمران:٥٨) واتە: جا ئەوەی بێجگە لە ئایینی ئیسلام پەیڕەوی هەر ئایینێکی تر بکات، لێی وەرناگیرێت، لە قیامەتیشدا لە خەسارەتمەندو زەرەرمەندانە.

کاتێ موسڵمانەکان لە مەککەوە بۆ مەدینە کۆچیان کرد هەندێك لە قوریشیەکان ئازاری (فاتیمەو ئوم کەلسوم)یاندا، یەکێك لەوان (الحويرث بن نقيذ)بوو، کە لەسەر حوشترەکانیان (فاتیمەو ئوم کەلسوم)ی فڕێدایە خوارەوەو بەسەر زەوی کەوتن.

خودای گەورە رق وتوڕەیی لەم پیاوە گرت.

دواتر (فاتیمە و ئوم کەلسوم) گەیشتنە باوکیان و ئەبوبەکری هاوەڵی، ئەوانیش پێشوازیان لێ کردن. دەبێ لێرانە شتێك بێنینە بەر چاومان ئەویش هەڵوێستی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) وەك سەرکردە بیری دەکردەوە وئەوهاش هەنگاوی دەهاویشت ئەگەر نا چۆن کچەکانی لە مەککە بەجێ دەهێلێ لە ژێر دەستی ئەو موشریك و ستەمکارانە، بەلاّم بۆ پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) هەموو ئیمانداران منداڵ وکچی ئەون.

(الحويرث) پياوێكی پيس وستەمكار بوو، (البلاذري) دەڵێت: كاتێك پێغەمبەر (صلی الله عليه وسلم) لە (مەككە) بوو، ئەم كافرە (الحويرث) زۆر قسەی ناشيرين و نارێكی بە پێغەمبەر (صلی الله عليه وسلم) دەوت و ئازاری دەدا، لەرۆژی رزگاركردنی شاری (مەككە) (الحويرث) هەلات و لە (مەككە) چووە دەریَ، (ئيمامی عەلی) كەوتە دوای تاكو كوشتی.

پێغەمبەر (صلی الله عليه وسلم) لەكاتی رزگاركردنی شاری (مەككە) فەرمانی دا شەش (٦) كەس بكوژن، يەكێك لەوانە (الحويرث) بوو.

چاكەكردنی فاتيمە لەگەڵ باوكی دا :

(فاتيمە) رەزای خوای لەسەر بێت زۆر باوكی خۆش دەويست و چاكەی لەگەڵدا دەكردو سۆزی بۆی هەبوو، چونكە كچی بچوكی پێغەمبەر بوو وەك دەڵێن پاشە بەرە بوو لای باوكی زۆر خۆشەويست وبەناز بوو لە هەمان كاتدا هەر لە منداڵيەوە گویَ بيستی قورئان و ووتە بەرێز باوكی بوو بۆيە لە نزيكەوە حاڵی بوو لەو چەمكانە كە مرۆڤی لەسەر پەروەردەكرا دەولەتيان بەرێوە برد.

فاتيمە (رەزای خودای لەسەر بێت) لە شێوەو ئاكار زۆر بە باوكی دەچوو(صلی الله عليه وسلم) . عائيشە (رەزای خودای لەسەر بێت) دەفەرموێت كاتێك فاتيمە دەرۆيشت وەك باوكی بوو.

جیازی رۆژی بوکێنی:

ئیمامی عەلی کاتێك چووە خواز بێنی فاتیمە (رەزای خودای لەسەر بێت) پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) زۆری پێ خۆش بوو چونکە خۆشەویست (صلی الله علیه وسلم) خۆی ئیمامی عەلی پەروەردە کردبوو، وەك مندالەکانی خۆی پەروەردەی پێغەمبەرایەتی وەرگرتبوو.

کاتێك ئیمامی عەلی (رەزای خوای لەسەر بێت) فاتیمەی گواستەوە، هیچیان نەبوو، (جابر) دەفەرموویێت: لەشەوی بووك و زاوایەتی یاندا تەنها پێستەی خۆشکراوی بەرانیان هەبوو، لەجیاتی دۆشەك. لە گەلْ ئەوەی کە فاتیمە (رەزای خودای لەسەر بێت) کچی شای مەدینە بوو (پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم)، بەلاّم سەبارەت بە فاتیمە بۆ ئیمامی عەلی خێزانێکی سالیحەو خودا ناس بوو، بە هیچ شێوەیەك شتێکی لێ نەبینراوەو نەبیستراوە کە فیزی لەسەر پیاوەکەی لێدا بێت لەگەلْ ئەوەی پیاوەکەی زۆر هەژار ودەست کورت بوە، (ئەسمای کچی عومەیس) دەلْێ: جیازی (فاتیمە) تەنها یەك لێفە بوو و، خواردنی بوك وزاوایەتیان دەفرێك جۆو هەندێك خورما بوو.

(بوخاری وترمذی) لە (عائیشە) دەگێرنەوە: پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لە ئافرەتان فاتیمەی کچی زۆر خۆش دەویست و، لەپیاوانیش مێردی (فاتیمە) کە (عەلی کوڕی ئەبو تالیب)بوو. ئیمامی (موسلیم) لە (صەحیحە)کەیدا دەگێڕێتەوە کەوا (المسود بن حزمە) بە پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) راگەیاند کەوا (عەلی کوڕی ئەبو تالیب) کچی (ئەبو جەهل)ی خواستووە، کە فاتیمە ئەمەی بیست، هاتە لای باوکی و وتی: میللەتەکەت دەلْێن:تۆ لەکچەکانت تورە نابی؟ ئەوە (عەلی) کچی (ئەبو جەهل)ی خواستووە،

ئینجا پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) به (ئیمامی عەلی) فەرموو: خودای گەورە کچی پێغەمبەر کە نێردروای خودایە لەگەڵ کچی (ئەبو جەهل) کە دووژمنی خوایە کۆناکاتەوەو، نابێ لەگەڵ یەکتر بن.

بۆیە (عەلی کوڕی ئەبو تالیب) وازی لەکچی (ئەبو جەهل) هێناو نەیکردە هەوێ ی فاتیمە ئەوەش لەبەر خودی ئەبوجەهل بوو نەوەك لەبەر ئەوەی ژن بەسەر کچەکەی نێت.

ترسی پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) کە فاتیمە بچێتە ناو ئاگر:

جارێك پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) دەچێـە لای (فاتیمە)و دەبینێ کۆمەڵێك زێڕی لەدەستدایە، (فاتیمە) دەڵێ: عەلی بۆی کڕیوم.

پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) کاتێك گوێ ی لە قسەکانی فاتیمە بوو، فەرمووی: پێت خۆشە، پێت بڵێن کچی پێغەمبەر ئاگری لەدەستدایە؟!

پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) دانەنیشت و رۆیشت. لەگەڵ ئەوەی پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) فاتیمەی زۆر خۆش دەویست و زوو سەری لێدەداو لەلای دادەنیشت بەڵام ئەم جارەیان بەهۆی ئەم زێڕانەیەوە لای نەمایەوەو بە دڵ تەنگی لای رۆیشت.

دوای ئەوە فاتیمە زێڕەکانی فرۆشت و بەندەیەکی پێ ئازاد کرد. پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) پێی فەرموو: "سوپاس بۆ خوا کە خوای گەورە رزگاری کردی لە ئاگر".

لەیەکچوونی فاتیمەو پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم):

(ئیمامی تەبەری) لە کتێبی (ذخائر العقبی) بۆمان دەگێڕێتەوە، لە حەزرەتی (عائیشە)وە (خوای لێی رازی بێت) کە دەڵێ: گوێم لێ بوو

پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم): فەرمووی: کەسم وەکو پێغەمبەرو فاتیمە نەدیوە، لە قسەکردن و هەستان و دانیشتن لە یەك بچن، کاتێ دەچوونە لای یەکتر یەکتریان ماچ دەکردو لەلای یەکتر دادەنیشتن. لەکاتی ناخۆشیدا بۆ یەکتر دەگریان و دڵتەنگ دەبوون و، لەکاتی خۆشی و شادیدا پێدەکەنین وکامەران و بەختەوەر دەبوون.

مارەکردن و شوکردنی (فاتیمە) لە (ئیمامی عەلی) (رەزای خوایان لەسەر بێت)، ئیمامی تەبەری لە کتێبی (ذخائر الصبا في مناقب ذوي القربى) دەفەرموێت: لە (ئەنەس کوڕی مالیك) رەزای خوای لەسەر بێت)، گوێی لێ بوو فەرموویەتی: پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: "خودای گەورە لە رێگای جوبرِائیلەوە فەرمانی پێکردووم، کە فاتیمە لە (عەلی کوڕی ئەبو تالیب) (رەزای خوای لەسەربێت) مارەبکەم". ئەو کات تەمەنی فاتیمە ١٨ ساڵ بوە.

پێغەمبەر (صلی الله علی وسلم): بە ئەنەسی کوڕی مالیکی فەرموو: "برۆ ئەو هاوەڵانەم بۆ بانگ بکە (ئەبو بەکری صدیق)و (عومەری کوڕی خەتاب) و (عوسمانی کوڕی عەفان) و (عبدالرحمن کوڕی عەوف)و(تەلحە)و(زوبەیر)، عەلی کوڕی ئەبو تالیب لەوێ نەبوو، بۆیە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی:"خودای گەورە فەرمانی پێکردووم کە فاتیمە بدەم بە (عەلی)و مارەییەکەی (٤٠٠) مسقاڵ زیو بێت، ئەگەر عەلی رازی بێت، لەدواییدا ئیمامی عەلی هاتەوەو پێکەنی، پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) پێکەنی و فەرمووی فاتیمەت لێ مارە دەکەم بە (٤٠٠) مسقاڵ زیو، ئەگەر رازی بێت؟

ئەوە بوو ئیمامی عەلی رازی بوو، ئەم خوازبێنی و مارەکردنە لە ساڵی دووەمی کۆچی بوو، لەدوای جەنگی بەدر.

ئیمامی عەلی (رەزای خوای لەسەربێت) خۆشی ئەم رووداوی مارەکردنە دەگێڕێتەوە.

مارەیی و جیازی فاتیمە:

عەلی کوڕی ئەبو تالیب (رەزای خوای لێ بێت) دەڵێت: فاتیمە لەلایەن پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دیاری کرا، خزمەتکارێکم وتی: ئەزانی فاتیمە لەلایەن پێغەمبەری خوداوە دیاری کراوە؟ دەڵێ وتم: نەمزانیوە، وتی: بەڵێ دیاری کردووە، بۆ ناچێت بۆ لای پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) و داوای بکەیت، لێت مارە بکات، عەلی (رەزای خوای لەسەربێت) دەڵێت: وتم هیچ شتێکم هەیە، تا ژنی پێ بینم؟ ئەو خزمەتکارە وتی: کوڕە بڕۆ ئەگەر بچی ئەتداتێ، دەڵێ: وەڵاهی لەکۆڵم نەبۆوەو هەر داوای لێ دەکردم کە بڕۆم، تا رۆیشتم بۆ لای پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم): و لەبەردەستیدا دانیشتم و ئارەقەیەکی زۆرم کردو سوێند بەخوا لەبەر هەیبەتی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم). پێی وتم: "کارێکت هەبوو هاتی؟ پێویستی یەکت هەبوو؟" منیش هەر بێ دەنگ بووم، فەرمووی:" لەوانەیە بۆ داواکردنی فاتیمە هاتبی؟" وتم: بەڵێ، ئەویش فەرمووی (وهل عندك من شيء تستحلها" واتە: هیچت هەیە لە مارەییەکەیدا بیدەیت" وتم: نەوەڵاهی ئەی پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم)، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: ئەی ئەو درعەت چی

لێهات کەدام پێت؟ سوێند بەوەی کە گیانی منی بەدەستە، ئەو درعە (٤٠٠) درهەم دەکات.

وتم: ماوەمە، پێغەمبەریش (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی: "قد زوجتكما، فابعث اليها بها فاستحلها" واتە: دەی لەسەر ئەو درعە مارەم بڕی بۆت و تۆش بۆی بنێرە، ئا ئەوە مارەیی فاتیمەی کچی پێغەمبەری خوایە (صلى الله عليه وسلم).

لە ریوایەتێکی شیعەکاندا هاتووە، کە ئیمامی عەلی (ڕەزای خوای لەسەربێت) فەرموویەتی: درعەکەم هەڵگرتوو بە مەبەستی فرۆشتنی ڕێگەی بازاڕم گرتە بەرو فرۆشتم بە (عوسمانی کوڕی عەفان) بە چوار سەد درهەم، کاتێ پارەکەی پێدام ودرعەکەی لێ وەرگرتم و پێی وتم: ئێستا من خاوەنی ئەو درعەم و تۆش خاوەنی پارەکەی ؟ وتم بەڵێ، وتی: دەی ئەو درعە لەلایەن منەوە دیاری بێت بۆ تۆ، منیش پارەکەو درعەکەشم هێنایەوەو خستمە بەردەستی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم)و ئەوەی کە (عوسمان) لەگەڵی کردم بۆم باس کرد، ئەویش دوعای خێری بۆ کرد.

گواستنەوەی فاتیمە:

ئەسمای کچی عومەیس دەڵێت: من لەئاھەنگی گواستنەوەی فاتیمەدا بەشداریم کردو لەبەیانی ئەو رۆژەدا پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) ھاتە بەر دەرگاکەو فەرمووی:" یا أم أیمن ادعي الي أخي" واتە: ئەی ئوم ئەیمەن براکەمم بۆ بانگ بکە، وتم: براتە کچی خۆتی ئەدەیتێ؟

فەرمووی: بەڵێ، پاشان فەرمووی: فاتیمەم بۆ بانگ بکەن، فاتیمەش ھات، بەلام لەشەرماندا خەریك بوو دەکەوت بەلادا، پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) ھەندێ ئاویی پژاند بە دەم و چاوی عەلی و فاتیمە داو دوعای خێری بۆ کردن، وپاشان پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) گەڕایەوەو رەشایەکی بەدی کرد، فەرمووی:" واتە ئەمە کێ یە؟ وتم: منم، فەرمووی: ئەسمای؟ وتم: بەڵێ، فەرمووی: ئەسمای کچی عومەیس؟ وتم: بەڵێ، فەرمووی: بۆ زەماوەندی کچی پێغەمبەری خوا وەك ریزلێنان ھاتوویت؟" وتم: بەڵێ، ئەویش دوعای خێری بۆ کردم.

ت ـ چێشتی رۆژی بووك گواستنەوە:

(بەریرە) دەگێڕێتەوەو دەڵێت: کاتێ عەلی (فاتیمە)ی خواست، پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی:"ژن خواستن دەبێت وەلیمەی بۆ بکرێت" واتە خواردن دروست بکرێت، سەعد وتی: بەرانێك لەسەر من، کۆمەڵێك لە پشتیوانانیش برێك گەنمەشامیان ئامادەکرد، ئەو شەوەی کە فاتیمەی تیادا دەگوازرایەوە، بە عەلی فەرموو: باسی ھیچ مەکە تا دەمبینیتەوە. پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) داوای ئاوی کردو دەستنوێژی پێ گرت و

ئاوی دەستنوێژەکەشی پژاند بە دەم وچاوی عەلی داو پێی فەرموو:" اللهم بارك فيهما وبارك عليهما، وبارك في شبلهما" واتە" خوایە پیرۆزیان کەیت و پیرۆزیان بێت و نەوەکانیشیان پیرۆز بێت".

ج ـ ژیان وگوزەرانی فاتیمە لەگەڵ ئیمامی عەلی دا:

(هەناد) لە (عەتا) دەگێڕێتەوە دەڵێت: پێیان وتووم کە عەلی رەزای خوای لەسەربێت وتوویەتی: "چەند رۆژ من و فاتیمە ماینەوە کە هیچمان نەبوو بیخۆین و پێغەمبەریش (صلى الله عليه وسلم) هیچی نەبوو، لەماڵ دەرچووم و لە رێگاد دینارێکم دۆزی یەوە، کەلەسەر رێگاکەم کەوتبوو، ماوەیەك وەستام بەخۆمم دەووت: ئایا هەڵی گرم یان بەجێی بهێڵم؟ پاشان هەڵم گرت لەبەر وەزعی خراپی ژیانمان وبردم بۆ ئارد فرۆشەکان و ئاردم پێی کڕی و هێنامەوە، دام بە فاتیمەو پێم وت:"بیشێلەو بیکە بە نان، ئەویش دەستی کرد بە هەویر شێلان، کە زۆر ماندوو هیلاك دیاربوو، پاشان کردی بە نان، منیش هاتم بۆ لای پێغەمبەرو (صلى الله عليه وسلم) مەسەلەکەم بۆ گێڕایەوە، ئەویش فەرمووی: بیخۆن ئەوە رۆزی یەکەو خوای (عز وجل) بۆی ناردوون.

(شەعەبی) دەڵێت: ئیمامی عەلی (رەزای خوا لەسەربێت) وتوویەتی: جارێك لە مەدینە زۆر زۆر برسیم بوو، چووم بۆ گەڕەکی سەرەوەی مەدینە تا ئیشێك بدۆزمەوە، بینیم وا ژنێك خۆڵی زۆری کۆکردۆتەوەو گومانم برد کە ئاوی دەوێت، بۆ شێلانی قوڕەکەی، چوومە لای و لەگەڵی رێك کەوتم کە هەر سەتڵێ ئاوی بۆ بهێنم بە دەنکێك خورما، شانزە سەفەرم بۆ هێنا تا وام لێهات دەستەکانم پۆقلەی کرد، پاشان دەستم شۆری و چووم بۆ لای و دەستم پیشاندا

ئەویش (١٦) دەنکە خورمای دامیٚ، هاتمەوە بۆ لای پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) بۆم باسکرد، ئەویش لەگەڵمدا دەستی کرد بەخواردنی خورماکە.

ئیمامی عەلی و فاتیمە لە ژیانێکی زۆر ناخۆشدا بووینە، هەژاری تەنگەی پیٚ هەڵچنیوون.

سەردانی کردن، بینی لێفەیەکیان هەیە، ئەیدەن بەسەریاندا قاچیان دەردەکەوێت، ئەیدەن بەقاچیاندا سەریان دەردەکەوێت، هەر کە پێغەمبەریان (صلی الله علیه وسلم) بینی، هەستانەوە سەر پیٚ، شلّژان و شەرم دایگرتن، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) پێی فەرموون:" لەجێی خۆتان مەجوولێن" پاشان پێی فەرموون:" ئایا شتێکتان پیٚ بلێم زۆر لەوە خێرو باشتر بێت کە داوات لێکردبم؟" وتیان: بەڵیٚ. فەرمووی: لەدوای هەموو نوێژێك (١٠) جار (سبحان الله) و (١٠) جار (الحمدلله)و (١٠) جار (الله اکبر) بکەن و ئەگەر چوونە سەر جێگەی خەوتنیشتان (٣٣)جار (سبحان الله) و (٣٣) جار (الحمدلله)و (٣٣) جار (الله اکبر) بکەن.

(عەلی کوڕی ئەبو تالیب) ڕەزای خوای لەسەربێت، دەگێڕێتەوەو دەڵێت: شەوێکیان من و فاتیمە خەوتبووین و پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) هات بۆ ماڵمان و خەبەری کردینەوە بۆ شەو نوێژو.

فاتیمە (ڕەزای خوای لەسەر بێت) ژیانێکی زۆر سادەو هەژارانەی هەبوو، لە ژیان وگوزەرانێکی زور ناخۆشدا دەژیاو زۆر ماندوو بیٚ تاقەت بوو، ڕۆژێکیان ئیمامی عەلی (فاتیمە) دەنێرێت بۆ لای پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بۆ ئەوە خولامکارێکیان پیٚ بدات، ئەوانەی لەجەنگ دەستگیرکراون، بۆ ئەوەی لە ئیش و کاردا یار مەتیان بدات. فاتیمە دەچێتە خزمەتی باوکی، بەڵام

شەرم دەكات داوای لیَ بكات، دەگەڕێتەوە ماڵەوە، ئیمامی عەلی لیَی دەپرسیَ چیت كرد، ئەویش دەڵێت: وەڵلاهی شەرمم كرد باسی بكەم. ئەمجارە بەیەكەوە دەچنە خزمەتی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئیمامی عەلی داواكەی بە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) رادەگەیەنیَ، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) دەفەرمووێ: "وەڵلاهی ناتاندەمیَ لە وەختێكدا ئەهلی (صفه) (بیَ ماڵ وحاڵەكان لە مزگەوت دەخەوتن) لەبرسان سكیان دەشێلن و شتێكیشمان نیە، سەرفی كەین بۆیان..

بە نائومێدی گەڕانەوە ماڵەوە، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) گەڕایەوە بۆ ماڵەوەو دەستی كرد بە شەونوێژ، دەڵیَ: هەستی بە جموجۆڵمان نەكرد، بۆیە دووبارە هاتەوە بۆ لامان، هەڵی ستاندین وفەرمووی: "قوما فصلیا" واتە "هەستن نوێژ بكەن".

منیش لەخەو هەستام و چاوم دەپروكاندو لەبەر خۆمەوە دەم وت: وەڵلاهی ئەتوانین ئەوەندە نوێژ بكەین كە بۆمان نووسراوەو دەروونەكانمان لە دەست خوادایەو گەر بیەوێت هەڵسین هەڵدەستین، پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) پشتاوپشت گەڕایەوەو بەجێی هێشتین و دەستی دەكێشا بەڕانی خۆیداو دەی ووت: "هەر ئەوەندی نوێژ دەكەین كە بۆمان نووسراوە، هەر ئەوەندە نوێژ دەكەین كە بۆمان نووسراوە، ئەم ئایەتەشی دەخوێندەوە "وكان الانسان أكثر شيءٍ جدلا".

فاتیمە لەگەڵ خەسوی دا:

خەسووی فاتیمە کە خێزانی ئەبو تالیب و دایکی ئیمامی عەلی بوو، ئەویش فاتیمەی کچی (ئەسەدی کوڕی هاشم) بوو، یەکێك بوو لە صەحابیە بەڕێزەکانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەم ئافرەتە بەڕێزە وەکو دایکێکی بەڕێز بوو بۆ فاتیمە، جێگای دایکی بۆ گرتبووەوە، نەك هەر بۆ فاتیمە بەڵکو بۆ خوشکەکانی و پێغەمبەریش (صلی الله علیه وسلم) نموونەی سۆزو وەفاداری بوو بۆ هەموویان، کە هەردەم هاوکاری دەکردن لەبەڕێوەبردنی ئیش وکارەکانیان و چاکەو وەفایەك بۆ فاتیمەو باوکی و خوشکەکانی، بەتایبەت لەدوای وەفاتی (ئەبو تالیب)ی مێردی، لەسەر وەسیەتی مێردەکەی لەماڵی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) مایەوە، بەوپەڕی توانا هەموو پێداویستی و کارەکانی بۆ ئەنجام دەدان، بەدەم بانگەوازی ئیسلامەوە هات و بەو شێوەیە بوو بە یەکێ لەو ئافرەتانەی زۆر زوو هاتن بەدەم بانگەوازەوەو بوو بە یەکێك لەو خوشکە پێشینانەی لە ڕێبازی پاکیزەییدا هەڵکەوتن ساڵانێکی زۆر لە خزمەتی پێغەمبەردابوو (صلی الله علیه وسلم) لەتەمەنی منداڵی و هەرزەکاری و لاویدا، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لە (٨) ساڵی تاکو (٢٥) ساڵی لای ئەو بوو، واتە تاکو خێزانی پێکهینا، جگە لە ساڵانی کۆتایی دوای مردنی ئەبو تالیب، لە خزمەتی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)و منداڵەکانی دابوو، بەتایبەتیش فاتیمە کە بووکی ئەو بوو.

لەئیمامی عەلی یەوە (ڕەزای خوای لەسەر بێت) دەگێڕنەوە کە دەڵێت: "وتم بە دایکم تۆ بەس ئاو بێنەو پێداویستی ئامادە بکەو فاتیمەش هەویر شێلان و نان کردن لە ئەستۆ دەگرێت".(٢)

(ابن حجر)یش لە (الاصابة) کەیدا دەڵێت: (عەلی کوڕی ئەبو تالیب)(ڕەزای خوا لەسەر بێت) دەڵێت:" پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) پۆشاکێکی ڕەنگاوڕەنگی پێ بەخشیم و فەرمووی پێم:" اجعلها خمرا بين الفواطم" واتە: بیکە بەچەند سەرپۆشێك و لەنێوان فاتیمەکاندا بەشی بکە". منیش کردم بە چوار سەر پۆشەوەو دانەیەك بۆ فاتیمەی کچی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)، دانەیەکی تر بۆ فاتیمەی کچی ئەسەد (ڕەزای خوا لەسەر بێت) واتە دایکی، دانەیەکی بۆ فاتیمەی کچی هەمزە (ڕەزای خوا لەسەر بێت)و چوارەمی ناونەبرد.(٣)

ئەم فاتیمەیە (دایکی ئیمامی عەلی)چ لەکاتی ژیانیداو چ لەکاتی ساتەوەختی مردنیشیدا بەختێکی باشی هەبوو، چونکە ڕێزی تایبەتی هەبوو لەلایەن پێغەمبەری خواوە (صلی الله علیه وسلم).(٤)

لە (ئەنەسی کوڕی مالیك)ەوە (ڕەزای خوای لەسەر بێت) دەگێڕنەوە، کە وتوویەتی: کاتێ دایکی (عەلی کوڕی ئەبو تالیب)، (فاتیمەی کچی ئەسەد) کۆچی دوایی کرد، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) چووە سەر تەرمەکەی و فەرمووی "رحمك الله يا أمي، كنت أمي بعد أمي، تجوعين وتشبعيني، وتعرين وتكسيني، وتمنعين نفسك طيباً وتطعميني، تريدين بذلك وجه الله والدار الآخرة)(٥).

واته: به ڕەحمەتی خوات لێ بێت دایکی شیرینم، تۆ دایك بوویت لەدوای دایکم، خۆت برسی دەکرد لە پێناو تێر کردنی منداو خۆت بێ بەرگ دەکرد لەپێناو پۆشتەکردنی مندا، خۆشیت لەخۆت بڕی بوو، بۆ من و ئەمەشت لەبەر خاتری ڕۆژی قیامەت دەکرد.

سۆزو بەزەیی بیلال (ڕەزای خوای لەسەر بێت) بۆ (فاتیمە):

بیلال بەیانیەکیان لە نوێژ دواکەوت، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) پێ فەرموو: بۆ دوا کەوتی؟!

لە وەڵامدا بیلال ووتی: (فاتیمە نانی دەکرد منداڵەکەیم خەریك کرد، تا نیشەکەی کرد، لەبەر ئەوە دواکەوتم.

ناوی منداڵەکانی فاتیمە (ڕەزای خوا لەسەر بێت):

(اللیث بن سعد) دەڵێ: فاتیمە لە ئیمام عەلی ئەم منداڵانەی هەبوو، لە کوڕان(حەسەن وحوسێن و موحسین) موحسین بە منداڵی وەفاتی کردو، لە کچانیش(زەینەب و ئوم کەلسوم و روقیە)شی هەبوو، (روقیە) بە منداڵی وەفاتی کردو، (زەینەب) پێش مێردکردنی و (ئوم کەلسوم) شووی کرد بە ئیمامی عومەر (ڕەزای خوا لەسەر بێت).

عەلی و فاتیمە کامەیان لای پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) خۆشەویستترن؟

ئیمامی عەلی لە پێغەمبەری (صلی الله علیه وسلم) پرسی: منت خۆشتر دەوێ یان فاتیمە؟

ئەویش لە وەلامدا فەرمووی: فاتیمەم لە تۆ خۆشتر دەوێ و، تۆش لەپاش ئەو.

ئیمامی عومەر کوڕی خەتاب (خوا لێی رازی بێت) وتی: پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بەرامبەر بە فاتیمە فەرمووی: "دایك وباوکم فیدات بێت".

دایکی سەلە (خوا لێی رازی بێت) دەگێڕێتەوە دەڵێت: خۆشەویسترین کەس لای پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فاتیمە بوو، لەدوای ئەویش ئیمامی عەلی بوو، لەلای خۆشەویست و بەڕێز بوون و، هەردوو کوڕە نازدارەکەی فاتیمەی زۆرلاخۆشەویست بوو (حەسەن وحوسێن) (رەزای خوایان لەسەر بێت).

بانگکردنیان بۆ نوێژی بەیانی:

(ئیمامی ئەحمەد) لە (ئەنەسی کوڕی مالیك)ەوە (رەزای خوایان لەسەر بێت) بۆمان دەگێڕێتەوە: کە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) شەش مانگ بە پێش ماڵی فاتیمەدا هاتووچۆی مزگەوتی دەکردو دەچووە نوێژی بەیانی، کاتێك دەگەیشتە لای ماڵی ئەوان، دەیفەرموو: (خاوەن ماڵ نوێژ بکەن). ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا(٣٣)﴾(الاحزاب:٣٣).

واتە: چونکە بەڕاستی خوا تەنها دەیەوێت هەموو ناپاکی و ناسازی و نادروستیەك لە ئێوە دوور بخاتەوە ئەی خاوخێزانی ماڵی پێغەمبەر بە تەواوی پاکتان بکاتەوە، (دوور لە هەموو ناتەواوی و قسەو قسەلۆکێك).

ئامۆژگاری یەکانی فاتیمە بۆ ئافرەتان:

(ئیمامی ئەبو نەعیم) لە کتێبی (الحلية) لە (ئەنەسی کوڕی مالیك) بۆمان دەگێڕێتەوە: پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی: "ما خير النساء؟".

ئیمامی عەلی تێگەیشت کە مەبەستی لە فاتیمەیە، بە پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم) ووت: فاتیمەیە.

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی: "ئەو ئافرەتەی تەماشای پیاو ناکات و پیاویش تەماشایان ناکەن".

ئیمامی عەلی فەرمووی: چونکە فاتیمە ئەو ئافرەتەی بەشێکە لە تۆ.

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی:" بەڵێ بەشێکە لە من و ئافرەتێکی پاك و خاوێنەو کچی خەجیجەی پاکە (ڕەزای خوای لەسەر بێت)".

ڕۆژێکیان پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) هاتەدەرەوەو دەستی فاتیمەی گرتبوو فەرمووی: "من عرف هذه عرفها، ومن لم يعرفها فهي فاطمة بنت محمد وهي بضعة مني، وهي روحي التي بين جنبي من أذاها فقد آذاني ومن آذاني فقد آذى الله".

واتە: هەر کەسێك ئەوە بناسێت ئەوە بەڕاستی ناسیوەتی، ئەگەر نەیناسێت ئەوە فاتیمەی کچی موحەممەدە ئەوە بەشێکە لە من، ئەو دڵمە ئەوە روحی نێوەی لەشمە، هەرکەسێك ئا زاری بدات ئەوە ئازاری منی داوە، هەر کەسێکیش ئا زاری من بدات ئازاری خوای داوە.

خۆشەویستی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) هەموو ئیماندارانی خۆش دەویست وبگرە ڕێزی گشت خەڵکی دەگرت.

چ جای منداڵی خۆی یاخود منداڵی کچەکانی. منداڵەکانی فاتیمەی زۆر خۆش دەویست بەتایبەت (حەسەن وحوسێن) زیاتر لە باوەشی دەکردن، یاخود لەسەر پشتی خۆی دایدەنان یاری لەگەڵ دەکردن، لەگەڵ پێکەنین و بە دڵخۆشی ئەوان ئەویش دڵخۆش دەبوو.

جارێکیان پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) وتاری بۆ موسڵمانان دەدا، بینی (حەسەن) (خوا لێی رازی بێت) بە جلو بەرگێکی سوور دەڕواو ساتمە دەکات. پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئارامی بۆی نەماو وتارەکەی بڕی و لەسەر مینبەر هاتەخوارەوە چوو (حەسەن)ی لەباوەش کردو بە دەستە پیرۆزەکانی گرتبووی و دەیفەرموو:" خوای گەورە راستی فەرمووە ﴿أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾(الانفال:٢٨).

خێزانی پاك و بەختەوەر:

ماڵی ئیمامی عەلی و فاتیمە ماڵێکی پڕبوو لە خۆشەویستی و خوورەوشتی بەرزو سۆزو بەزەیی و بەختەوەری، بەدوای سەروەت وسامانی دنیا نەکەوتبوون، بەڵکو ئەوان خۆیان بەخودا فرۆشتبوو، ژیانیان لەسەر بەرنامەی خودا رێك خستبوو لەسەر ئەو بەرنامە پیرۆزەیی قورئان و رەوشتی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) بەچرای رێزنان و پاك و بەختەروەی ماڵەکەیان رووناك کردبۆوە خوای گەورەش لەبارەیانەوە دەفەرمووێت: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا(٣٣)﴾(الأحزاب:٣٣).

ئەو خۆشی وبەختەوەری ئەوان لە ئایینە پیرۆزەی ئسلام سەرچاوەی گرتبوو، ئەوان دوور بوون لە دونیا پەرستی و خۆویستی و دەست وداوێن پیسی، کە خەڵکانی تر بەدەستی یەوە گرفتارن.

فاتیمە خۆشەویسترین کەس بوو، لەلای پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەو کاتانەی لای باوکی بوو، دڵی زۆر خۆش بوو، پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) زۆر خۆشی دەویست و سۆزو بەزەییەکی تایبەتی هەبوو بۆی، زۆر بە رەحم بوو لەگەڵیدا بۆیە زۆر جاران بە دایکی باوکی بانگی دەکرد.

پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) سۆزو رەحمی هەبوو، بۆ هەموو خەڵکی و بۆ منداڵەکانی گەلێك زیاتر، لەدوای وەفاتکردنی خەدیجەی دایکی فاتیمە.

پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) هەموو نازێکی دەکێشا، فاتیمە لەکاتی وەفاتکردنی باوکی زۆر بێ تاقەت بوو چونکە جارێکی تر سەبارەت بەو دایك وباوکی کۆچیان کرد.

(ئیمامی عەلی) و (ئیمامی عەباس) نوێژیان لەسەر کرد.

رۆژێکیان پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەچێتە ماڵی فاتیمە بۆ سەردان، ئیمامی عەلی نەبینی بە فاتیمەی فەرموو: "أين إبن عمك؟" واتە:"کوڕی مامت لە کوێ یە"؟

فاتیمەش لە وەڵامدا وتی: ناکۆکی کەوتە نێوان من و ئەو وتوڕەی کردم و خۆیشی لەماڵ دەرچوو لێرە نەمایەوە، پێغەمبەریش (صلى الله عليه وسلم) بەکەسێکی ووت:"أنظر أين هو؟" واتە:"ئا بزانە لە کوێ یە؟" کەسەکەش چوو وهاتەوە، ووتی: ئەی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) لە مزگەوت راکشاوە، پێغەمبەری خواش (صلى الله عليه وسلم) رۆیشت بۆ لای و بینی راکشاوەو عەباکەی لەسەر شان کەوتۆتە خوارەوە، خۆڵاوی بووە، پێغەمبەریش (صلى الله عليه وسلم) دەستی پێداهێناو دایتەکاندو گوتی: "قم أبا تراب" واتە:" هەستە ئەی خۆڵاوی". هەر بۆیە (ئیمامی عەلی) ناوی (ئەبو توراب)ی زۆر پێ خۆشبووە.

کۆچ کردنی فاتیمە:

دوای وەفاتی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بە شەش مانگ فاتیمەش کۆچی دوایی کرد لە دووی رەمەزانی یازدەی کۆچی.

١- فضائل الصحابة. (٢/٦٨٥).

٢- مجمع الزوائد. (٩/٣٥٦) رجال السند رجال الصحيح.

٣- الاصابة (٨/٢٧) ذ ١١٥٣.

٤- أمير المؤمنين علي بن ابي طالب. احمد رشيد ص (٢٤) ٥ السلسلة الضعيفة للألباني (١/٢٣) زمارە (٢٣).